

НАСТАНОВА

ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ
УПОВНОВАЖЕНИМ
АНАЛІЗУ
КОНТРАГЕНТІВ У
ПУБЛІЧНИХ
ЗАКУПІВЛЯХ

ЗМІСТ

ВСТУП	03
РОЗДІЛ 1. НОРМАТИВНА ОСНОВА АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ	06
1.1. Аналіз контрагентів та DUE DILIGENCE в чому зв'язок?	06
1.2. Нормативні акти, якими врегульовано порядок аналізу контрагентів у публічних закупівлях	16
1.3. Розподіл ролей під час аналізу контрагентів у публічних закупівлях	18
РОЗДІЛ 2. ПРОЦЕДУРИ АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ	26
2.1. Підготовка антикорупційного уповноваженого до аналізу контрагентів	26
2.2. Порядок проведення антикорупційного аналізу контрагента	35
2.3. Особливості проведення аналізу контрагентів на період дії правового режиму воєнного стану	53
2.4. Перелік інформаційних ресурсів для перевірки потенційних контрагентів	63
РОЗДІЛ 3. КОРУПЦІЙНІ СХЕМИ ТА РИЗИК-ІНДИКАТОРИ	79
ДОДАТОК 1. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ АНТИКОРУПЦІЙНОГО УПОВНОВАЖЕНОГО ПІД ЧАС ПЕРЕВІРКИ КОНТРАГЕНТІВ ЗА РІЗНИМИ ВИДАМИ ЗАКУПІВЕЛЬНИХ ПРОЦЕДУР	97
ДОДАТОК 2. ДОВІДКА ПРО ПЕРЕВІРКУ КОНТРАГЕНТА	104

ВСТУП

Важливим пріоритетом Національного агентства з питань запобігання корупції (далі - Національне агентство) є методичне забезпечення діяльності уповноважених з питань запобігання та виявлення корупції (далі – антикорупційний уповноважений) як важливої ланки антикорупційної інфраструктури.

Законом України «Про запобігання корупції» визначено завдання уповноваженого із організації заходів щодо запобігання корупції та роботи з оцінки корупційних ризиків у діяльності відповідного органу, підготовки заходів щодо їх усунення.

Типове положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції, затверджене наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 27.05.2021 № 277/21 (далі – Типове положення), надає широке коло функцій для попередження корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень як у внутрішніх процесах діяльності організації, так і під час зовнішньої взаємодії. Це стосується зокрема здійснення аналізу наявних і потенційних контрагентів організації.

Типовою антикорупційною програмою юридичної особи визначено підходи до перевірки ділових партнерів Компанії.

**МЕТОЮ ЦІЄЇ
НАСТАНОВИ Є:
ПІДВИЩЕННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ
СПРОМОЖНОСТІ
АНТИКОРУПЦІЙНИХ
УПОВНОВАЖЕНИХ У
ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
АНТИКОРУПЦІЙНОГО
АНАЛІЗУ
КОНТРАГЕНТІВ
ОРГАНІЗАЦІЇ ПІД ЧАС
ЗДІЙСНЕННЯ
ПУБЛІЧНИХ
ЗАКУПІВЕЛЬ.**

Аналіз контрагентів включає їхню перевірку перед укладанням правочинів та під час моніторингу їх виконання, а також санкційну перевірку. У міжнародній практиці такий аналіз є частиною комплексної перевірки контрагентів - Due Diligence.

Вичерпного переліку правочинів, який матиме універсальний характер для застосування як антикорупційним уповноваженим органів державної влади (їх територіальних органів), так і органів місцевого самоврядування, а також антикорупційними уповноваженими державних цільових фондів, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління державних органів, не існує. Причинами цього є ґрунтовні відмінності у головній меті створення суб'єкта, специфічних завданнях та функціях, юрисдикції, особливостями організації тощо.

До категорії правочинів, які можуть містити корупційні ризики, у першу чергу, належать

договори про закупівлю – господарські договори, що укладаються відповідно до вимог Закону України «Про публічні закупівлі» між відповідальним суб'єктом (замовником) і учасником за результатами проведення процедури закупівлі/спрощеної закупівлі та передбачають платне надання послуг, виконання робіт або придбання товару.

Водночас антикорупційному уповноваженому слід враховувати категорію договорів, на які не поширюється вимоги Закону України «Про публічні закупівлі», які також можуть містити корупційні ризики. Це, зокрема, договори, пов'язані з передачею в оренду майна, що перебуває в державній та комунальній власності, а також передачею права на експлуатацію такого майна, на які поширюються вимоги Закону України «Про оренду державного та комунального майна». Актуальним питанням також залишаються договори та ресурси отримані за рахунок благодійної допомоги.

ВРАХОВУЮЧИ ТЕ, ЩО ДОГОВОРИ ПРО ЗАКУПІВЛЮ Є НАЙЧИСЕЛЬНІШОЮ КАТЕГОРІЄЮ ДОГОВОРІВ, ЯКІ УКЛАДАЮТЬСЯ ПУБЛІЧНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ, ЦЯ НАСТАНОВА **ОПИСУЄ ПОРЯДОК** ЗДІЙСНЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ.

Настанова надає відповіді на такі питання:

- ◆ **НАВІЩО**
проводити антикорупційний аналіз контрагентів в публічних закупівлях
- ◆ **ЯКІ ОСОБЛИВОСТІ**
реалізації різних видів закупівельних процедур
- ◆ **ЯКА РОЛЬ**
антикорупційного уповноваженого під час аналізу контрагентів у публічних закупівлях
- ◆ **ЯКИЙ ПОРЯДОК**
проведення та зведення результатів аналізу контрагентів у публічних закупівлях
- ◆ **ЯКІ АНТИКОРУПЦІЙНІ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ**
варто запропонувати антикорупційному уповноваженому до проектів договорів про закупівлю
- ◆ **ЯКІ ІСНУЮТЬ**
типові корупційні схеми та які індикатори свідчать про наявність корупційних ризиків у процедурах публічних закупівель

РОЗДІЛ 1.

НОРМАТИВНА ОСНОВА АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ

1.1. АНАЛІЗ КОНТРАГЕНТІВ ТА DUE DILIGENCE - В ЧОМУ ЗВ'ЯЗОК?

Компанії у всьому світі щодня взаємодіють між собою, і для більшості з них нові партнерства є підставою для розвитку або утримання стабільності організації. Звичайно, організація не може в повній мірі впливати чи контролювати своїх контрагентів. Проте організація може відчувати на собі негативні наслідки через їх недобросовісні дії. Таким чином, будь яка співпраця може бути джерелом ризиків: корупційних, фінансових збитків, репутаційних втрат, проблем з регулюючими/контрольними органами тощо.

У цивільно-правових відносинах під **контрагентом** розуміється одна зі сторін договору. В ролі контрагента виступають обидві сторони договору по відношенню один до одного. Кожен з партнерів, що укладають контракт, вважається контрагентом.

Перевірка контрагентів для організації є вигідною, оскільки ресурсів на неї витрачається значно менше, ніж на усунення збитків від співпраці з недобросовісними контрагентом.

На рівні із загально-правовою перевіркою документації та історії діяльності компанії у сучасних реаліях виникає необхідність розширеної та комплексної перевірки контрагента - **due diligence (дью дїлідженс)**, яка включає всебічний аналіз внутрішніх процесів партнера щодо:

- 1. НАЯВНОСТІ**
антикорупційних політик та ефективності організації роботи з управління корупційними ризиками
- 2. ЗАХОДІВ**
мінімізації корупційних ризиків
- 3. ПЕРСОНАЛЬНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ**
керівництва та працівників контрагента
- 4. ІСТОРІЇ**
виконання попередніх договорів організації

У сфері бізнесу ефективний Due Diligence є інструментом мінімізації ризику невиконання договірних зобов'язань та підвищення впевненості у своєму партнері.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ DUE DILIGENCE

ВПЕРШЕ ПОНЯТТЯ **“ДЬЮ ДІЛІДЖЕНС”** (DUE DILIGENCE З АНГЛ. – НАЛЕЖНА РЕТЕЛЬНОСТІТЬ, ОБАЧНІСТЬ, ДБАЙЛИВІСТЬ) З’ЯВИЛОСЯ В 1933 РОЦІ В ЗАКОНОДАВСТВІ США ПРО ЦІННІ ПАПЕРИ І ПЕРЕДБАЧАЛО ПРОЦЕДУРУ РОЗКРИТТЯ ІНФОРМАЦІЇ БРОКЕРОМ ПЕРЕД ІНВЕТОРОМ ПРО КОМПАНІЇ, АКЦІЇ ЯКОЇ РЕАЛІЗУВАЛИСЯ НА ВІДКРИТОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ.

Передовою країною, що здійснила істотний внесок в існуючу сьогодні форму та зміст поняття "Due Diligence", була Швейцарія під час регулювання роботи її банківської системи. Саме там у 70-х роках було розроблено єдині правила та стандарти Due Diligence. Водночас, остаточно поняття було сформульовано наприкінці 80-х – на початку 90-х років, коли світова економіка набрала істотних обертів, а інвестиційні угоди потребували проведення аудиту та перевірки "чистоти" угоди, тобто – Due Diligence.

Однією із передумов заснування сучасних методів Due Diligence став фінансовий скандал та банкрутство великої британської компанії Ferranti через ігнорування проведення ретельного аналізу контрагентів та придбання у 1988 році американської компанії ISC. Що стало причиною банкрутства Ferranti через 2 роки після заключення цієї угоди.

Посилення уваги до виконання Закону США про корупцію за кордоном (FCPA), Закону Канади про корупцію іноземних державних службовців і Закону Великобританії про хабарництво, а також подібних антикорупційних законів у всьому світі зробило проведення антикорупційних заходів важливим елементом будь-якого транскордонного ведення діяльності.

Міністерство юстиції та Комісія з цінних паперів і бірж США схвалили підхід, що ґрунтується на попередній оцінці ризику до проведення антикорупційної перевірки.

Такий підхід вимагає початкової оцінки профілю організації-потенційного партнера та подальшим впровадженням робочого плану мінімізації виявлених ризиків.

Антикорупційна перевірка **дозволяє** виявити індикатори недоброчесності потенційного контрагента та/або його керівництва/працівників, які є джерелами корупційних ризиків співпраці з таким контрагентом.

В Україні Due Diligence з'явилося у 2006-2010 рр. із зростанням впливу іноземних інвесторів на роботу банківської системи України. Підвищення недовіри до фінансового сектору сприяло необхідності у здійсненні додаткової перевірки спроможності компаній.

Проте з розвитком системи комплаєнсу на законодавчому рівні, внесенням змін до антикорупційного законодавства ці інструменти знаходять своє застосування не тільки в банківській сфері, але і використовуються як засоби попередження корупційних ризиків організацій як державного так і приватного сектору.

ФОРМИ DUE DILIGENCE

Існують різні форми Due Diligence, які відрізняються одна від одної як за об'єктом перевірки (нерухомість, корпоративні права, укладення кредитного договору), так і за сферою (фінансова, юридична, комерційна).

◆ **Загальний (General Due Diligence) -**

перевірка всіх аспектів діяльності компанії, включаючи юридичні питання, фінансовий стан, питання оподаткування, якість менеджменту, комерційну діяльність, місце компанії на ринку.

◆ **Фінансовий Due Diligence (Financial Due Diligence)**

дає можливість оцінити фінансовий стан компанії, перевірити його активи та зобов'язання з погляду їх якості та реальної оцінки (зокрема, наявність незареєстрованих зобов'язань або завищена вартість активів може суттєво погіршити фінансовий стан у майбутньому). Така перевірка зазвичай проводиться перед придбанням, злиттям організацій або прийняттям рішення про інвестування.

◆ **Податковий Due Diligence (Tax Due Diligence) –**

детальний аналіз податкових ризиків, як предмет окремої перевірки.

◆ **Юридичний Due Diligence (Legal Due Diligence) –**

аналіз юридичних аспектів діяльності компанії, таких як законність приватизації, питання реєстрації ліцензій, контрактів, дотримання трудового законодавства тощо.

◆ **Операційний (Operational Due Diligence) –**

перевірка виробничої діяльності компанії, зокрема, наявність можливості для збільшення випуску продукції, аналіз позиції на ринку та наявних конкурентів, оцінка якості продукції, огляд нових розробок.

Антикорупційний Due Diligence виникає з розвитком міжнародних стандартів у сфері протидії хабарництву, зокрема в бізнесі. Він передбачає перевірку правочинів, проектів договорів, операційної діяльності та ділових партнерів/персоналу організації.

Метою такої перевірки є виявлення та запобігання можливим корупційним ризикам під час виконання зобов'язання та прийняття рішення стосовно відкладення, припинення чи перегляду таких правочинів, проектів або відносин із діловими партнерами чи персоналом.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ПРОВЕДЕННЯ ПРОЦЕДУР
АНТИКОРУПЦІЙНОГО DUE DILIGENCE ЗНАЙШЛИ СВОЄ ВІДОБРАЖЕННЯ
СЕРЕД ЗАВДАНЬ АНТИКОРУПЦІЙНОГО УПОВНОВАЖЕНОГО, А САМЕ:
ПРОВЕДЕННЯ УПОВНОВАЖЕНИМ АНТИКОРУПЦІЙНОГО АНАЛІЗУ
КОНТРАГЕНТІВ.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ

Уповноважений проводить аналіз потенційних та/або наявних контрагентів організації **з метою:**

- 1.** виявлення можливих корупційних ризиків у зв'язку з укладенням (дією) договору (угоди)
- 2.** мінімізації ймовірності вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, іншого порушення антикорупційного законодавства під час укладання та/або реалізації договірних правовідносин з партнером
- 3.** виявлення конфлікту інтересів та сприяння його врегулюванню
- 4.** виявлення можливих порушень законодавства про публічні закупівлі

5. виявлення інформації, яку сторони бажають приховати.

На практиці достатньо складно виявити таку інформацію. Це може бути інформація отримана не тільки з державних реєстрів, а й шляхом пошуку у ЗМІ, мережі Інтернет, соціальних мережах, журналістських розслідуваннях, повідомлення викривачів тощо

6. виявлення інших проблем. В процесі перевірки можуть виявитися інші проблеми, які були раніше невідомі або значення яких контрагент не врахував

ЗАВДАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТА:

Уповноважений проводить аналіз потенційних та/або наявних контрагентів організації **з метою:**

- ◆ **зрозуміти** контекст діяльності контрагента (особливості організаційно-правової форми, його історію, функціональні, галузеві, конкурентні, та географічні особливості);
- ◆ **зібрати** інформацію про структуру статутного капіталу, керівництво та кінцевих бенефіціарних власників;
- ◆ **визначити** ключові треті сторони, з якими контрагент має партнерські та/або договірні відносини;
- ◆ **визначити** наявність зв'язків контрагента з політичними партіями чи посадовими особами органів влади;
- ◆ **з'ясувати** наявність та зміст антикорупційних політик контрагента (наприклад, антикорупційна програма, кодекс поведінки, етичний кодекс, реєстр корупційних ризиків тощо);

- ◆ у окремих випадках **визначити** причетність працівників та/або керівників організації-контрагента до корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень (закриті/поточні судові процеси, досудове провадження);
- ◆ **перевірити** наявність поточних санкцій, до яких представників організації або саму організацію міг засудити іноземний орган влади (наприклад, діюча угода про відстрочене переслідування у Франції, США чи Великобританії).

Проведення аналізу контрагентів перед укладенням угоди може виявити проблеми у потенційній співпраці та вплинути на зміст договору **у таких аспектах:**

- ◆ перегляд ціни на підставі виявлених ризиків
- ◆ обсяг зобов'язань і гарантій у договорі.
Цей фактор також є ключовим моментом, оскільки тільки за підсумками аналізу можливо визначити необхідний обсяг гарантій і застережень, який сторони мають закріпити в договорах
- ◆ передбачити в договорі підстави для зміни або розірвання договору
- ◆ строк дії договору

ПЕРЕВАГИ ЗДІЙСНЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ

Завдяки налагодженню процедури аналізу контрагентів організація **має можливість**:

- 01.** **знати** своїх контрагентів і довіряти їм;
- 02.** **убезпечити** себе від співпраці із недоброчесними контрагентами;
- 03.** **відповідати** умовам інвесторів щодо системи комплаєнсу та аналізу контрагентів;
- 04.** **створити** основу для успішної співпраці, уникати судових спорів, репутаційних/фінансових втрат через причетність до корупційних справ;
- 05.** **попередити** порушення вимог антикорупційного та \або антимонопольного законодавства працівниками організації, не допускати ситуацій вчинення дій в умовах конфлікту інтересів
- 06.** **підтримувати** стійку ділову репутацію, розвивати етичний та доброчесний бренд;
- 07.** **сприяти** позитивному інвестиційному іміджу організації, демонструючи відповідальне партнерство та дотримання засад протидії корупції;
- 08.** **уникати** або **максимально знизити** існуючі ризики в процесах закупівель, зокрема:
  - ризик придбання товарів за завищеною вартістю;
  - ризик невиконання зобов'язань підприємством-боржником;
  - ризик несумлінних дій конкурентів (змова з контрагентами, лобіювання інтересів);
  - ризик неотримання або втрати відповідних дозволів, ліцензій, від яких залежить подальша діяльність організації;
  - ризик виникнення корпоративних конфліктів;
  - ризик порушення працівниками законодавства під час недоброчесної взаємодії з контрагентами.

Характер і обсяг антикорупційного аналізу контрагентів змінюється залежно від контексту організації, наприклад, розміру підприємства, його галузі, операційного середовища чи ринку, бізнес-моделі, позиції в ланцюжку постачання тощо. За необхідності аналіз **може включати** перевірку інших зацікавлених сторін, з якими співпрацює організація. **Результати аналізу** мають передбачати набір рекомендацій для усунення/мінімізації корупційного ризику відповідно до рівня та ймовірності його негативних наслідків.

Аналіз контрагентів є важливим елементом управління ризиками під час здійснення організацією зовнішньоекономічної діяльності. Міжнародна економічна практика свідчить про те, що керівництво успішних і динамічно зростаючих компаній застосовує управління ризиками як у окремих функціональних сферах бізнесу, так і у межах всієї компанії (корпорації).

Безумовним є те, що для виявлення всіх ризиків необхідні відповідні знання та навички. Завдання антикорупційного уповноваженого не тільки здійснити аналіз контрагента і надати керівнику аргументовані висновки, а й сформулювати рекомендації як мінімізувати виявлені ризики.

Детальніше про методи та інструменти якісного аналізу контрагентів буде роз'яснено у наступних розділах.

1.2. НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ

В національному законодавстві здійснення аналізу контрагентів за договорами про закупівлі врегульоване наступними актами:

Закон України «Про публічні закупівлі»

визначає основною **формою договорів державних органів договори про публічні закупівлі**. Адже, на відміну від бізнес-компаній, органам державної влади та місцевого самоврядування заборонено здійснення підприємницької діяльності, за винятком господарських відносин, необхідних для забезпечення свого основного виду діяльності можуть вступати у господарські відносини (ч. 3 ст. 3, ч.4 ст. 43, ч.3 ст. 52 ГК України). Закон також надає інформацію щодо причин, з огляду на які контрагента можуть недопустити до участі в тендері або ж його пропозиція може бути відхилена.

Постанова Кабінету Міністрів

від 12 жовтня 2022 р. № 1178 "Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України "Про публічні закупівлі", на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування".

Типове положення про уповноважений підрозділ

(п. 12 Розділу III): визначає **право антикорупційного уповноваженого** щодо аналізу контрагентів, **яке** за своїм змістом походить із **завдання** організації роботи з оцінки корупційних ризиків, підготовки заходів щодо їх усунення, внесення керівнику такого органу пропозицій щодо цього (п.2 ч.6 ст.13-1 **Закону України «Про запобігання корупції»** (далі – Закон).

Типова антикорупційна програма юридичної особи

визначає підходи до перевірки ділових партнерів Компанії. Засади проведення перевірки бізнес-партнерів можуть бути використані як орієнтири також для формування практики перевірки контрагентів органами державної влади та місцевого самоврядування.

Вимоги національного законодавства щодо аналізу контрагентів відповідають міжнародному стандарту ISO 37001 “Менеджмент у сфері протидії корупції”. Стандарт визначає завдання щодо здійснення контролю за антикорупційною роботою підконтрольних організацій та ділових партнерів. За Стандартом організація повинна оцінити природу й масштаби корупційного ризику стосовно певних категорій правочинів, проектів або співпраці. Така оцінка повинна включати в себе елементи комплексної перевірки «due diligence», з метою отримання достатнього обсягу інформації для оцінки корупційних ризиків.

1.3. РОЗПОДІЛ РОЛЕЙ ПІД ЧАС АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ

Однією із гарантій діяльності уповноваженого є його інтегрованість в бізнес-процеси організації. Це пов'язано із тим, що для ефективної реалізації покладених на нього завдань, уповноважений має взаємодіяти із структурними підрозділами та підпорядкованими установами, а головне із керівником організації.

Така взаємодія **сприяє поглибленому розумінню** всіх операційних процесів, оперативному реагуванню на можливі порушення, попередженню настання негативних наслідків від них, підтриманню та розвитку добросовісного середовища в організації.

КЕРІВНИК VS АНТИКОРУПЦІЙНИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ

У побудові системи взаємодії цих суб'єктів ключову роль відіграє **саме керівник** організації. Адже він **забезпечує**:

призначення/утворення уповноваженого в організації, реалізацію гарантій його незалежності і формувати «тон з гори» щодо дотримання вимог і організації заходів запобігання корупції в організації

01.

формування загальних засад управління корупційними ризиками в організації

02.

03.

розробку і прийняття внутрішніх політик із запобігання корупції, зокрема і щодо здійснення аналізу контрагентів

Без розуміння важливості антикорупційного аналізу контрагентів керівником, надання антикорупційному уповноваженому ресурсів та повноважень для його якісного проведення, керівник знижує можливість не допустити/мінімізувати ризики під час співпраці з партнерами.

Лише за умови забезпечення доступу до документів та процесів, за рішенням керівника, антикорупційний уповноважений може ефективно забезпечити таку перевірку.

Тож, керівник **повинен забезпечити** антикорупційному уповноваженому:

- ◆ **ДОСТУП**
до необхідних для аналізу документів
- ◆ **МОЖЛИВІСТЬ**
проводити обговорення з іншими підрозділами, направлення запитів в органи чи установи для перевірки інформації
- ◆ **ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ**
для поглибленої перевірки контрагентів
- ◆ **ПРАВО НАДАТИ**
безпосередньо керівникові незалежну оцінку контрагента за результатами антикорупційної перевірки для прийняття остаточного рішення

ВАЖЛИВО ТАКОЖ РОЗМЕЖУВАТИ ПОВНОВАЖЕННЯ ТА ВИЗНАЧИТИ ЗОНИ СПІВПРАЦІ АНТИКОРУПЦІЙНОГО УПОВНОВАЖЕНОГО З ІНШИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЯКІ ЗАДІЯНІ У ПРОЦЕСІ ПРОВЕДЕННЯ ЗАКУПІВЕЛЬ.

ЮРИДИЧНА СЛУЖБА VS АНТИКОРУПЦІЙНИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ

У побудові системи взаємодії цих суб'єктів ключову роль відіграє саме керівник організації. Адже він **забезпечує**:

Юридична служба – це підрозділ, що займається правовою роботою, виконує функції контролю за дотриманням чинного законодавства в організації і надає правову допомогу адміністрації та підрозділам організації у вирішенні питань, пов'язаних із застосуванням законодавства¹.

Завдання антикорупційного уповноваженого і юридичного підрозділу в будь-якій організації часто перетинаються в аспекті здійснення аналізу дотримання вимог законодавства, здійснення перевірки проєктів актів (візування), договорів на відповідність.

Проте головною ознакою розмежування їх повноважень є те, що **юридична служба здійснює загально-правову перевірку**. Тоді як антикорупційний уповноважений зосереджений на аналізі дотримання **вимог антикорупційного законодавства та міжнародних стандартів у сфері антикорупції**.

Процедури реалізації повноваження із аналізу контрагентів мають бути визначені у внутрішніх політиках із управління корупційними ризиками, антикорупційній програмі (за наявності) та/або інших локальних документах (розпорядження, доручення тощо).

В такому документі мають бути визначені положення щодо розмежування сфер впливу цих структурних підрозділів, об'єктів та критеріїв перевірки кожного з них відповідно до їх функцій.

¹. Загальне положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації

ДЛЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ ПІД ЧАС УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРІВ АНТИКОРУПЦІЙНИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ **МОЖЕ БУТИ ЗАЛУЧЕНИЙ** ЮРИДИЧНОЮ СЛУЖБОЮ ДО РОЗРОБКИ ТИПОВОГО ДОГОВОРУ, ЯКИЙ БУДЕ ВКЛЮЧАТИ РОЗРОБКУ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ЗАСТЕРЕЖЕНЬ АБО ІНШІ ЗАПОБІЖНИКИ, ЯКІ МАЮТЬ УПЕРЕДЖУВАТИ НАСТАННЯ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ В РЕЗУЛЬТАТІ СПІВПРАЦІ З КОНТРАГЕНТОМ.

Антикорупційний уповноважений при розробці внутрішніх політик співпрацює з юридичною службою з метою дотримання вимог юридичної та нормопроектувальної техніки. Водночас, працівники юридичної служби мають враховувати особливості застосування антикорупційного законодавства, якими керується антикорупційний уповноважений та його рекомендації щодо усунення корупційних ризиків в діяльності організації.

УПОВНОВАЖЕНИЙ ІЗ ЗАКУПІВЕЛЬ VS АНТИКОРУПЦІЙНИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ

З 2022 року відповідно до [Закону України «Про публічні закупівлі»](#) (далі - Закон), [Наказу Міністерства економіки України від 08.06.2021 № 40 «Про затвердження Примірного положення про уповноважену особу»²](#) визначено, що закупівлі може проводити виключно уповноважена особа.

Уповноважена особа - службова (посадова) чи інша особа, яка є працівником замовника і визначена відповідальною за організацію та проведення процедур закупівлі/спрощених закупівель згідно з цим Законом на підставі власного розпорядчого рішення замовника або трудового договору (контракту).

2. [Наказ Міністерства економіки України від 08.06.2021 № 40 «Про затвердження Примірного положення про уповноважену особу»](#)

Така особа:

Для здійснення підготовчих процедур та контрольних заходів із перевірки контрагентів необхідна двостороння взаємодія антикорупційного уповноваженого та уповноваженого із закупівель. Між цими уповноваженими мають бути розподілені завдання та сфери перевірки, разом з тим, залишаються питання, де варто прикласти зусилля обом уповноваженим.

СПІЛЬНА РОБОТА ОБОХ УПОВНОВАЖЕНИХ

Питання планування закупівель, внесення змін до річного плану закупівель, аналізу договорів, фінансової спроможності контрагента, а також дотримання вимог статті 17 Закону про закупівлі та документів, що надає переможець доцільно здійснювати обом уповноваженим у постійній крос функціональній взаємодії. Щодо дотримання критеріїв статті 16 Закону, технічних вимог, якісних характеристик предмета закупівлі, відповідність та сумісність запропонованого товару та інші - це можна залишити в компетенції уповноваженого із закупівель, або ж налагодити злагоджену співпрацю і за цими напрямками також.

ЗАВДАННЯ УПОВНОВАЖЕНОГО

Антикорупційний уповноважений більш компетентний у перевірці антикорупційних програм чи інших документів з питань запобігання корупції, аналізі репутаційних даних, історії закупівель, аналізу потенційного конфлікту інтересів посадових осіб та діяльності контрагента, адже має більший інструментарій для здійснення аналізу. Його завдання запобігати корупційним ризикам та недопустити репутаційних втрат організації. Саме тому, інформація, яку має зібрати уповноважений із закупівель щодо потенційного партнера може бути джерелом для поглибленої перевірки на добросовісність такого контрагента.

Проте, **антикорупційний уповноважений не може бути визначений уповноваженою особою із закупівель**, оскільки це унеможлиблює об'єктивність та неупередженість антикорупційного уповноваженого в організації та здійснення контрольних заходів щодо запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням. Це прямо передбачено пунктом 5 розділу I Типового положення: **покладення на Уповноваженого обов'язків, що не належать або виходять за межі його (її) повноважень чи обмежують виконання покладених на нього (неї) завдань, забороняються.**

Зазначена вимога відповідає традиційній міжнародно визнаній моделі управління ризиками, яка, використовується під час впровадження антикорупційних комплаєнс систем у великих компаніях і має назву **«Три лінії захисту» (3LoD, 3 Lines of Defense)**³. Ця модель з'явилась з метою забезпечити комплексну структуру для розгляду загальних механізмів управління ризиками та здійснення контролю всередині організації, моделювання та роз'яснення обов'язків щодо контролю та управління ризиками. У цій системі антикорупційний уповноважений займає другу ланку, що виключає його участь в прийнятті управлінських рішень, зокрема, у межах роботи робочих груп з оцінки тендерних пропозицій.

ПІДРОЗДІЛ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ (КОНТРОЛЮ) VS АНТИКОРУПЦІЙНИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ

В деяких організаціях функції антикорупційного уповноваженого виконує **підрозділ внутрішньої безпеки** (наприклад, ст. 17-1 [Закону України "Про запобігання корупції"](#) та ст. 27 [Закону України "Про Національне антикорупційне бюро України"](#)). В такому випадку завдання з організації заходів запобігання корупції, в тому числі, аналізу контрагентів, також покладається на цей підрозділ. Крім того, в межах своєї діяльності вони здійснюють перевірки дотримання вимог антикорупційного законодавства працівниками цих органів.

3. <https://managingrisktogether.org/insights-resources/three-lines-defence-3lod-model-explained>

В системі правоохоронних органів та бізнес-компаніях на рівні з антикорупційним уповноваженим можуть функціонувати підрозділи внутрішньої безпеки. В такому випадку важливим залишається розмежування між ними завдань і функцій на рівні положення та посадових інструкцій підрозділів та осіб.

Підрозділи внутрішнього контролю покликані вживати заходів для:

виявлення, попередження та припинення правопорушень і корупційних діянь, що готуються або вчинені їх працівниками

01.

02.

проводити перевірки діяльності структурних підрозділів, повної, всебічної та об'єктивної перевірки інформації щодо кримінальних правопорушень та корупційних діянь працівників

Враховуючи ці особливості взаємодії аналіз контрагентів в повній мірі покладається на антикорупційного уповноваженого і є інструментом із попередження корупційних ризиків і діяльності організації.

Служба внутрішньої безпеки може співпрацювати із антикорупційним уповноваженим у разі виникнення питань щодо можливого використання службового становища працівниками організації під час проведення закупівель, порушення закупівельної процедури чи змови.

У РАЗІ ПІДТВЕРДЖЕННЯ ФАКТІВ ПОРУШЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА САМЕ АНТИКОРУПЦІЙНИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ МАЄ У ПИСЬМОВОМУ ВИГЛЯДІ **ПОВІДОМИТИ КЕРІВНИКА** ПРО ВИЯВЛЕНІ ПОРУШЕННЯ, СПЕЦІАЛЬНО УПОВНОВАЖЕНІ ОРГАНИ ТА ІНІЦІЮВАТИ ПИТАННЯ ПРО ПРИЯТЯГНЕННЯ ВИННИХ ОСІБ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.

Налагодження роботи між антикорупційним уповноваженим та іншими підрозділами, залученими до проведення закупівель, може відбуватись в різних формах залежно від рішення керівника. Вдалим прикладом забезпечення взаємодії першої та другої лінії захисту під час закупівельної діяльності є вдала практика щодо створення робочої групи у Пенсійному Фонді України, до складу якої входять представники різних відповідальних підрозділів. Робоча група покликана посилити ефективність перевірки під час підготовчих та організаційних заходів здійснення процедури закупівель.

Вдала практика
Пенсійного Фонду
України

РОЗДІЛ 2.

ПРОЦЕДУРИ АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ У ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЛЯХ

2.1. ПІДГОТОВКА АНТИКОРУПЦІЙНОГО УПОВНОВАЖЕНОГО ДО АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ

Перевірка контрагентів є частиною антикорупційного менеджменту, а запровадження антикорупційної перевірки контрагентів в організації вимагає системного підходу та підготовки до її реалізації. Саме тому керівнику спільно з антикорупційним уповноваженим слід провести ряд заходів підготовчого характеру.

КРОК 1. ВИЗНАЧИТИ ВІДПОВІДАЛЬНУ ОСОБУ

Міжнародні стандарти вимагають покладення завдань із антикорупційного аналізу контрагентів на спеціальну особу (підрозділ), яка забезпечує організацію заходів запобігання корупції в організації, тобто антикорупційного уповноваженого. Утворення уповноваженої особи чи уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції в національному законодавстві вимагається на виконання статті 13-1 Закону України “Про запобігання корупції” та **Обов'язкових вимог до мінімальної штатної чисельності уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції в державних органах.**

ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАННЯ З АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ **ВАЖЛИВО ДЕТАЛІЗУВАТИ** У ВНУТРІШНІХ ПОЛОЖЕННЯХ/ПОСАДОВИХ ІНСТРУКЦІЯХ, ІНШИХ ПОЛІТИКАХ ЗАВДАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО УПОВНОВАЖЕНОГО ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ, ПОГОДЖЕННЯ ДОГОВОРІВ.

КРОК 2.

ВИЗНАЧИТИ ЗАВДАННЯ З АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ ТА ВРАХУВАТИ ПРИ ПЛАНУВАННІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Аналіз контрагентів та правила взаємодії з ними повинні розглядатися як складові системи комплаєнсу організації. Однією з основних заporук створення ефективної системи перевірки контрагентів є розробка та прийняття внутрішніх політик комплаєнсу організації, наприклад, Кодексу ділової етики, Антикорупційної політики, Політики щодо взаємодії з підрядниками, субпідрядниками та постачальниками, Політики стосовно захисту прав викривачів і т.п.

Слід формалізувати усі процедури, які регулюють порядок взаємодії між відділами організації та з контрагентами, порядок звернення до антикорупційного підрозділу, порядок виявлення порушень та інформування про них керівника.

Вдалою практикою можна вважати запровадження такої політики на рівні організації та оприлюднення її на офіційному веб сайті органу. Прикладом такого документу є [Методичні рекомендації щодо проведення аналізу потенційних та наявних контрагентів у Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України](#).

ПОЛОЖЕННЯ ПРО УЧАСТЬ АНТИКОРУПЦІЙНОГО УПОВНОВАЖЕНОГО У ПРОЦЕДУРІ ПОГОДЖЕННЯ ДОГОВОРІВ ТАКОЖ МАЄ БУТИ ВКЛЮЧЕНО ДО **ПОРЯДКУ ВЕДЕННЯ ДОГОВІРНОЇ РОБОТИ** (ІНШОГО ДОКУМЕНТА, ЯКИЙ ВСТАНОВЛЮЄ ОСНОВНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОГОВІРНОЇ РОБОТИ ЗАМОВНИКА, А ТАКОЖ МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ СТРУКТУРНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ (СКЛАДАННІ), ПОГОДЖЕННІ, ПІДПИСАННІ ПРОЄКТІВ ДОГОВОРІВ, РЕЄСТРАЦІЇ, ВИКОНАННІ ТА ЗБЕРІГАННІ ДОГОВОРІВ).

Такий порядок можна затвердити розпорядчим актом керівника. До прикладу, антикорупційна уповноважена Головного управління Державної служби України з питань праці у Запорізькій області, на підставі ухваленого Порядку ведення договірної роботи визначила здійснення перевірки дотримання вимог антикорупційного законодавства у всіх договорах організації. Відповідно до Порядку, проекти всіх договорів надаються на перевірку та погодження відділу бухгалтерського обліку і фінансового забезпечення, відділу юридичного забезпечення, головному спеціалісту з питань запобігання та виявлення корупції.

Вдала практика
Головного
управління
Державної служби
України з питань
праці у Запорізькій
області

КРОК 3.

З'ЯСУВАТИ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАКУПІВЕЛЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ

До початку перевірки контрагентів антикорупційний уповноважений має бути обізнаний з таких питань:

- ♦ який структурний підрозділ організації (посадова особа) відповідальний за організацію та проведення закупівель, за укладення договорів

- ◆ як в організації здійснюється процес планування закупівель
- ◆ чи затверджено річний план закупівель та чи були зміни до нього
- ◆ чи є в організації окрема особа, яка відповідає за процес організації та проведення спрощених закупівель
- ◆ чи створена робоча група у складі працівників замовника для розгляду тендерних пропозицій (до роботи цієї групи також може бути залучений Уповноважений)
- ◆ які структурні підрозділи подають пропозиції щодо проведення закупівель
- ◆ які закупівлі є «найбільшими» (за очікуваною вартістю предмета закупівлі)
- ◆ чи використовується під час укладення договорів типова форма

КРОК 4.

ВИЗНАЧИТИ ПОРЯДОК ВЗАЄМОДІЇ З УПОВНОВАЖЕНОЮ ОСОБОЮ (ПІДРОЗДІЛОМ) З ПИТАНЬ ЗАКУПІВЕЛЬ

Ефективна взаємодія структурних підрозділів є необхідною передумовою забезпечення повного, своєчасного та ефективного аналізу контрагентів, а тому доцільно визначити механізм такої взаємодії, обміну інформацією, розподілом завдань між ними у **окремому внутрішньому документі (дорученні керівника органу та/або порядку, положенні)**, затвердженому керівником для обов'язкового його дотримання усіма залученими до цього процесу підрозділами всередині організації.

Напрями взаємодії уповноваженого з посадовою особою (структурним підрозділом), відповідальною за організацію та проведення процедур закупівель (уповноважена особа/інший підрозділ)

Ці посадові особи повинні надавати антикорупційному уповноваженому **для аналізу**:

1. РІЧНИЙ ПЛАН ПРОВЕДЕННЯ ЗАКУПІВЕЛЬ, з метою:

- ◆ контролю та аналізу змін, що вносяться до нього;
- ◆ здійснення системного моніторингу закупівель до початку їх проведення. Під час такого аналізу антикорупційний уповноважений оцінює відповідність обраної форми до умов процедури закупівель. Важливо звернути увагу на обґрунтованість застосування переговорної процедури чи розподілу предмета закупівлі на частини заради уникнення проведення процедури відкритих торгів/спрощених закупівель включення нових закупівель;
- ◆ контролю відповідності типу процедури, яку застосовує замовник;
- ◆ відповідності вартості закупівлі обсягам бюджетних призначень, що спрямовуються на закупівлі (розмір очікуваної вартості);
- ◆ виявлення фактів заниження очікуваної вартості, що може призвести до відміни торгів.

КРИМ ТОГО, УПОВНОВАЖЕНИЙ **МОЖЕ МОНІТОРИТИ** ВНЕСЕННЯ ДО РІЧНОГО ПЛАНУ ЗАКУПІВЕЛЬ ВИПАДКИ, НА ЯКІ НЕ ПОШИРЮЄТЬСЯ ДІЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ”: ЗАКУПІВЛІ ПОСЛУГ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ, ЗАКУПІВЛІ ТОВАРІВ, РОБІТ І ПОСЛУГ, ЗАКУПІВЛЯ ЯКИХ СТАНОВИТЬ ДЕРЖАВНУ ТАЄМНИЦЮ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАКУПІВЕЛЬ ЗА ОБОРОННИМ ЗАМОВЛЕННЯМ, ПРИДБАННЯ (ОРЕНДИ) НЕРУХОМОГО МАЙНА АБО МАЙНОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО, ВИДАТКІВ ЗАМОВНИКА, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬСЯ ЯК ВІДШКОДУВАННЯ (КОМПЕНСАЦІЯ) ВИТРАТ.

2. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПОТЕНЦІЙНИХ КОНТРАГЕНТІВ,

з якими відповідальний суб'єкт планує укласти договір та їхні пропозиції щодо співпраці з цим контрагентом. Для найбільш пріоритетних закупівель уповноважені із закупівель мають попередньо здійснювати маркетингові дослідження та проводити моніторинг пропозицій на ринку з відкритих джерел. Цю інформацію також має право отримати антикорупційний уповноважений.

3. СКЛАД РОБОЧОЇ ГРУПИ

для розгляду тендерних пропозицій (у разі її створення) та протоколи її роботи, зокрема щодо недопущення конфлікту інтересів чи використання службового становища.

4. ПРОЄКТИ ДОГОВОРІВ

для візування, зокрема для проведення аналізу потенційних контрагентів, з якими відповідальний суб'єкт планує укласти договір, на які не поширюються вимоги Закону України «Про публічні закупівлі», оцінки істотних умов проєкту договору (форми закупівельної процедури та очікуваної вартості закупівлі річному плану закупівель).

Аналіз цієї інформації антикорупційний уповноважений проводить з метою попередження будь-яких можливих порушень антикорупційного законодавства під час здійснення закупівель. У разі виявлення сумнівів за результатами аналізу контрагента та/або прозорості процедури, антикорупційний уповноважений має надати обґрунтовані результати аналізу із зазначенням можливих ризиків співпраці з таким контрагентом уповноваженому із закупівель та керівнику.

КРОК 5.

ВИЗНАЧИТИ ПРІОРИТЕТНІ ЗАКУПІВЛІ

Велика кількість закупівель, які можуть проводитися організацією, та необхідність якісного та своєчасного виконання інших завдань, покладених на антикорупційного уповноваженого, обумовлюють необхідність пріоритезувати ті договори, які підлягають обов'язковій/першочерговій перевірці. Для визначення пріоритетів антикорупційний уповноважений, має керуватися Річним планом закупівель, у якому міститься інформація про заплановані закупівлі замовника.

За результатами аналізу Річного плану антикорупційний уповноважений матиме можливість визначити рівень пріоритетності аналізу закупівель, зокрема, залежно від:

предмета закупівлі

(відповідність діяльності організації, цільового призначення предмету закупівлі, відповідність закупівлі зібраним потребам від підрозділів)

очікуваної вартості

(відповідність обсягу бюджетних призначень, економічна обґрунтованість очікуваної вартості)

типу закупівельної процедури⁴

яку застосовує організація (відкриті торги, торги з обмеженою участю, конкурентний діалог, переговорна процедура, спрощені закупівлі)*

4. На цьому етапі уповноваженому також варто розібратись в особливостях типів закупівельних процедур, які використовуються в організації та їх особливостях. У Додатку 1 наведено особливості різних форм закупівель та рекомендації уповноваженому по роботі з кожною формою.

Визначивши пріоритетні закупівлі, антикорупційний уповноважений може здійснювати моніторинг на будь-якому етапі здійснення процесу проведення закупівлі, а саме:

- ◆ **з моменту затвердження тендерної документації та оголошення конкурсу**, тобто до прийняття замовником рішення про намір укласти договір з переможцем процедури закупівлі. На цьому етапі важливо визначити і не допустити до конкурсу потенційно недобросовісних контрагентів, від співпраці з яким виникатимуть корупційні ризики;
- ◆ **коли вже визначено переможця процедури закупівель**, важливо провести додаткову перевірку контрагента-переможця, відповідність плану проведення закупівель проєкту змісту договору, який з ним буде укладено.

КРОК 6.

ВИЗНАЧИТИ ФОРМАТ ОФОРМЛЕННЯ ТА УЗГОДЖЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ПЕРЕВІРКАМИ ТА ЗВІТАМИ ПРО ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ

Важливо також визначити алгоритми та форми оперативного надання антикорупційним уповноваженим інформації керівнику про договори, які він перевіряє та контрагентів за якими виявлені корупціогенні фактори.

Додатково рекомендується створити базу чи номенклатуру справ на всіх контрагентів та "чорний список" компаній. До чорного списку вносяться ті компанії, стосовно яких було проведено антикорупційну перевірку, яка виявила ризики високого рівня, котрі унеможливають будь-яку співпрацю. Це дозволяє уникати додаткових витрат на перевірки та допомагає автоматично відсіювати недобросовісних потенційних контрагентів.

КРОК 7.**ЗАПРОВАДИТИ СИСТЕМУ ФОРМУВАННЯ ОБІЗНАНОСТІ
КОНТРАГЕНТІВ З АНТИКОРУПЦІЙНИХ ПОЛІТИК
ОРГАНІЗАЦІЇ**

Ризик невідповідності системи антикорупційної роботи контрагента політикам вашої організації – один із найскладніших для виявлення. Саме тому важливо проводити превентивну роботу з потенційними та діючими контрагентами із роз'яснення антикорупційних політик вашої організації. Така інформація може бути підготовлена заздалегідь і надіслана контрагентам для ознайомлення або розміщена на офіційних ресурсах організації. Вдалою практикою є також проведення проведення заходів із формування обізнаності контрагентів щодо антикорупційних політик організації (офлайн або онлайн робочі зустрічі). Такі заходи варто проводити із контрагентами, з якими вже укладено договір за результатами закупівлі.

КРОК 8.**ПІДВИЩУВАТИ КВАЛІФІКАЦІЮ ОСІБ, ЯКІ ПРОВОДЯТЬ
АНАЛІЗ КОНТРАГЕНТІВ**

Потрібно регулярно проводити тренінги для осіб, які займаються перевіркою контрагентів, а також співробітників, які відповідають за будь-яку частину відносин з контрагентами. Це можуть бути програми підвищення кваліфікації, сертифікатні тренінги, платні інформаційні ресурси тощо.

2.2. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТА

ЕТАП 1.

ПЕРЕДУМОВИ АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ ТА ВИЗНАЧЕННЯ МЕТИ ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ

Передумовою антикорупційної аналізу контрагента є наміри організації щодо проведення процедури закупівель, тобто включення закупівлі до річного плану закупівель та/або зміни до річного плану закупівель. Проект такого документу є основним джерелом інформації для антикорупційного уповноваженого для визначення предмету перевірки та пріоритезації переліку контрагентів, щодо яких буде здійснено аналіз.

ЕТАП 2.

ВИЗНАЧЕННЯ РИЗИКІВ У СПІВПРАЦІ З КОНТРАГЕНТОМ

КРИТЕРІЇ АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТА

Для досягнення найбільш ефективного результату проведення перевірки потенційного контрагента уповноваженому доцільно мати заздалегідь підготовлений чек-лист, який містить перелік питань що підлягають перевірці та дає можливість скласти об'єктивне досьє потенційного контрагента.

Отримавши інформацію про можливих учасників публічних закупівель, антикорупційний уповноважений має здійснити перевірку за чек-листом, який умовно можливо поділити на два блоки:

1. перевірка наявності підстав для відмови в участі у процедурі, відхилення тендерної пропозиції згідно з вимогами Закону України «Про публічні закупівлі»

2. перевірка за іншими критеріями, які можуть вказати на корупційну ризиковість потенційного контрагента та/або персональну недоброчесність його власників та/або керівництва

Така перевірка є обов'язковою для замовника, оскільки наявність однієї з підстав, перерахованих нижче, зобов'язує замовника відмовити учаснику в участі у процедурі, відхилити його пропозицію. Водночас у непоодиноких випадках замовники можуть неповно проводити перевірку, а тому роль антикорупційного уповноваженого на цьому етапі полягає у забезпеченні додаткової верифікації дотримання нормативних вимог.

НОРМАТИВНІ ПІДСТАВИ ВІДМОВИ В УЧАСТІ У ПРОЦЕДУРІ, ВІДХИЛЕННЯ ТЕНДЕРНОЇ ПРОПОЗИЦІЇ ТА НЕДОПУСК ДО ПЕРЕГОВОРНОЇ ПРОЦЕДУРИ ПЕРЕДБАЧЕНІ ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ»⁵

Положення Закону України «Про публічні закупівлі» формують правову конструкцію, направлену на мінімізацію корупційних ризиків та схем під час проведення публічних закупівель та недопущення закупівлі товарів, робіт та послуг у недоброчесних учасників. Так, частина перша статті 17 Закону України «Про публічні закупівлі» визначає перелік підстав, що **зобов'язують замовника відхилити тендерну пропозицію учасника або відмовити в участі у переговорній процедурі закупівлі.**

5. Стаття 17 Закону України «Про публічні закупівлі»

Ці підстави важливо знати антикорупційному уповноваженому, адже це дозволить визначити критерії, які можуть містити корупційні індикатори та передумови недоброчесності контрагента та/або її посадових осіб.

Перелік таких підстав умовно можна об'єднати у декілька груп, в залежності від характеру ризику та/або недобросовісності учасника закупівлі (потенційного контрагента), зокрема на:

НЕДОБРОЧЕСНА ПОВЕДІНКА ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАКУПІВЛІ

замовник має незаперечні докази того, що учасник процедури закупівлі пропонує, дає або погоджується дати прямо чи опосередковано будь-якій службовій (посадовій) особі замовника, іншого державного органу винагороду в будь-якій формі (пропозиція щодо найму на роботу, цінна річ, послуга тощо) з метою вплинути на прийняття рішення щодо визначення переможця процедури закупівлі або застосування замовником певної процедури закупівлі

АНТИКОНКУРЕНТНІ ДІЇ

учасник протягом останніх трьох років притягувався до відповідальності за вчинення антиконкурентних узгоджених дій, що стосуються спотворення результатів тендерів

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

тендерна пропозиція подана учасником, який є пов'язаною особою з іншими учасниками процедури закупівлі та/або з уповноваженою особою (особами) з закупівель, та/або з керівником замовника

ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

особа (фізична/службова/посадова особа учасника) була засуджена за злочин, вчинений з корисливих мотивів (зокрема, пов'язаний з хабарництвом та відмиванням коштів), судимість з якої не знято або не погашено у встановленому законом порядку

КОРУПЦІЙНА ІСТОРІЯ

- ◆ відомості про юридичну особу внесено до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення;
- ◆ службову (посадову) особу учасника процедури закупівлі, яку уповноважено учасником представляти його інтереси під час проведення процедури закупівлі, фізичну особу, яка є учасником, було притягнуто згідно із законом до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією

НЕПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ

- ◆ учасник процедури закупівлі визнаний у встановленому законом порядку банкрутом та стосовно нього відкрита ліквідаційна процедура;
- ◆ учасник процедури закупівлі має заборгованість із сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), крім випадку, якщо такий учасник здійснив заходи щодо розстрочення і відстрочення такої заборгованості у порядку та на умовах, визначених законодавством країни реєстрації такого учасника

ВСТАНОВЛЕННЯ КІНЦЕВИХ БЕНЕФІЦІАРІВ

відсутня інформація, передбачена п. 9 ч.2 ст. 9 Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань" (крім нерезидентів) у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань

ПОЛІТИКИ І ПРОЦЕДУРИ ЩОДО ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

юридична особа, яка є учасником процедури закупівлі (крім нерезидентів), не має антикорупційної програми чи уповноваженого з реалізації антикорупційної програми, якщо вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) або робіт дорівнює чи перевищує 20 мільйонів гривень (у тому числі за лотом)

НЕВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

учасник процедури закупівлі не виконав свої зобов'язання за раніше укладеним договором про закупівлю з цим самим замовником, що призвело до його дострокового розірвання, і було застосовано санкції у вигляді штрафів та/або відшкодування збитків - протягом трьох років з дати дострокового розірвання такого договору*

ЗАСТОСУВАННЯ САНКЦІЙ

учасник процедури закупівлі є особою, до якої застосовано санкцію у виді заборони на здійснення у неї публічних закупівель товарів, робіт і послуг згідно із Законом України "Про санкції"

ІНШІ ПІДСТАВИ

службова (посадова) особа учасника процедури закупівлі, яку уповноважено учасником представляти його інтереси під час проведення процедури закупівлі, фізичну особу, яка є учасником, було притягнуто згідно із законом до відповідальності за вчинення правопорушення, пов'язаного з використанням дитячої праці чи будь-якими формами торгівлі людьми

* Не є обов'язковою підставою для відхилення тендерної пропозиції. Учасник процедури закупівлі, що перебуває в таких обставинах, може надати підтвердження вжиття заходів для доведення своєї позиції. Для цього учасник повинен довести, що він сплатив або зобов'язався сплатити відповідні зобов'язання та відшкодування завданих збитків.

ІНШІ ДАНІ, ЯКІ МОЖУТЬ ПОСТАВИТИ ПІД СУМНІВ ДОБРОЧЕСНІСТЬ КОНТРАГЕНТА

Окрім, зазначених вище нормативних підстав відхилення пропозиції учасника або відмови від участі у переговорній процедурі відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі», антикорупційний уповноважений має проаналізувати додатково і інші обставини, які можуть бути індикаторами виникнення ризиків співпраці з контрагентом контрагента, зокрема:

1. ІНСТИТУЦІЙНІ ЗМІНИ

- ◆ непоодинокі зміни керівників, акціонерів організації, її місцезнаходження та основних видів діяльності;
- ◆ невеликий розмір статутного фонду;
- ◆ реєстрація організації незадовго до проведення закупівлі.

2. АДРЕСА РЕЄСТРАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

- ◆ місцезнаходження організації за адресою масової реєстрації;
- ◆ організація зареєстрована на окупованій території або у місцевості, де тривають воєнні дії;
- ◆ організація зареєстрована на території росії, білорусії;
- ◆ компанія має компанію-посередника на “офшорній” території
- ◆ виробнича організація зареєстрована в квартирі або за вигаданою адресою;
- ◆ за цією адресою вже зареєстрована/розташована інша організація;
- ◆ наявність філій, дочірніх компаній, зареєстрованих на території росії, білорусії.

3. ВЛАСНИК ОРГАНІЗАЦІЇ

- ◆ власник та/або бенефіціарний власник є громадянином росії або білорусії;
- ◆ власник та/або бенефіціарний власник перебуває у [Реєстрі санкційних осіб "Війна&Санкції"](#) або має родинні, ділові зв'язки з окремими особами з цього списку, а також є кандидатом на включення до переліку санкційних осіб;
- ◆ [Єдиний державний реєстр судових рішень](#) містять інформацію про кримінальні, адміністративні та/або цивільні впровадження, стороною яких є контрагент або рішення суду щодо визнання контрагента винним у вчиненні правопорушення;
- ◆ [веб-портал Судова влада](#) містить інформацію про стан розгляду справи, стороною якої є контрагент;
- ◆ наявність ділових, сімейних або інших взаємовідносин з особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, , народними депутатами України, депутатами місцевих рад та їх помічниками, суддями, прокурорами, працівниками правоохоронних та контролюючих органів, радниками органів влади тощо або їхніми близькими особами.

4. ІСТОРІЯ ЗАКУПІВЕЛЬ ТА ДІЛОВА РЕПУТАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

- ◆ «негативна» історія закупівель, яка передбачає велику кількість дискваліфікацій, низький рівень перемог та часте розірвання договорів про закупівлю, що може свідчити про участь контрагента у закупівлях у якості «спаринг»-партнера;

- ◆ негативна ділова репутація організації або її власника (неправомірна поведінка, участь у корупційних схемах, наявна інформація про зв'язки контрагента з підприємствами, що мають ознаки фіктивності та/або задіяні в схемах діяльності «конвертаційних центрів» тощо);
- ◆ наявність судових рішень про стягнення заборгованості.

5. ПАРТНЕРИ КОНТРАГЕНТА

- ◆ залучення до виконання договору субпідрядником організацію, що має корупційну історію, тоді як сам суб'єкт, який бере участь у закупівлі, має «чисту репутацію»;
- ◆ досвід співпраці з організацією, яка за попереднім договором не виконала зобов'язання належним чином.

6. КВАЛІФІКАЦІЯ КОНТРАГЕНТА

- ◆ контрагент є посередником, а не виробником товарів (лише здійснює перепродаж);
- ◆ недостатня кваліфікація, досвід та ресурси контрагента, які потрібні для виконання контракту;
- ◆ відповідність встановленим вимогам [Класифікатора видів економічної України⁶](#), зокрема відповідність предмету закупівлі національній статистичній класифікації видів економічної діяльності, продукції, товарів, послуг.

6. Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД)

7. АНТИКОРУПЦІЙНІ ПОЛІТИКИ ТА ПОЛІТИКИ ДОБРОЧЕСНОСТІ КОНТРАГЕНТА

- ◆ відсутність у контрагента антикорупційних політик та/або політик з етики, доброчесності та моніторинг їх виконання;
- ◆ відсутність інформації про уповноважену особу з питань запобігання та виявлення корупції (комплаєнс-офіцера).

8. ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО МОЖЛИВІ ФАКТИ ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

надходження повідомлень про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України "Про запобігання корупції". Повідомлення можуть бути також стосовно порушення інших вимог законодавства що щодо здійснення процедури закупівель, не доброчесної поведінки осіб, залучених до цієї закупівлі тощо

ВАЖЛИВО!

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ **МАЄ ВРАХОВУВАТИ**, ЩО НАВЕДЕНИЙ ПЕРЕЛІК ІНДИКАТОРІВ НЕ МАЄ НОРМАТИВНОГО ХАРАКТЕРУ ТА НЕ Є ВИЧЕРПНИМ – ПРО УСІ ІНШІ ОБСТАВИНИ, ЩО БУЛИ ІДЕНТИФІКОВАНІ В ПРОЦЕСІ ПЕРЕВІРКИ, ЩО Є ІНДИКАТОРАМИ РИЗИКОВОСТІ КОНТРАГЕНТА НА ОБҐРУНТОВАНУ ДУМКУ АНТИКОР-УПОВНОВАЖЕНОГО, ВІН (ВОНА) МОЖЕ ВИКЛАСТИ У ДОВІДЦІ-РЕКОМЕНДАЦІЇ.

ЕТАП 3.

ЗАХОДИ ВПЛИВУ НА КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ, ВИЯВЛЕНІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТА

Згідно з пунктом 2 частини першої статті 32 Закону України «Про публічні закупівлі» замовник може відмінити тендер у разі неможливості усунення порушень, що виникли через виявлені порушення законодавства у сфері публічних закупівель, з описом таких порушень, які неможливо усунути.

У випадку відсутності порушення вимог Закону та підстав для відмови, антикорупційний уповноважений має оформити результати здійснення перевірки та описати інші виявлені індикатори ризику, що можуть бути враховані керівником під час прийняття рішення щодо укладення договору.

МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ ISO 37001 “МЕНЕДЖМЕНТ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ”

визначає, що відсутність негативної інформації необов'язково має означати, що співпраця з контрагентом не становить жодного корупційного ризику. В свою чергу, негативна інформація не обов'язково означає, що співпраця з контрагентом становить корупційний ризик. Відповідно всі результати потребують ретельної аналітичної оцінки та обґрунтування. Саме на цьому етапі важливо проявити аналітичні здібності, провести оцінку виявлених фактів та співвіднести ризик від співпраці із метою укладання договору з цим контрагентом та запропонувати керівнику рішення для мінімізації виявлених ризиків.

ЯК ДІЯТИ КОЛИ ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАЛУЧАЄ СУБПІДРЯДНИКА?

У разі якщо учасник закупівлі має намір залучити спроможності інших суб'єктів господарювання як субпідрядників/співвиконавців в обсязі **не менше ніж 20% від вартості договору** про закупівлю робіт або послуг, потрібно здійснити їх аналіз за тими самими критеріями, як і учасника закупівель.

Важливість проведення аналізу таких суб'єктів зумовлена і тим, що фактично вони не підлягають перевірці відповідно до Закону України "Про публічні закупівлі".

ТАКА СХЕМА **ДОЗВОЛЯЄ** ПРИХОВАТИ КОРУПЦІЙНУ АБО ІНШУ НЕДОБРОЧЕСНУ ПОВЕДІНКУ СУБПІДРЯДНИКА, ЩО МОЖЕ СПРИЧИНИТИ НЕНАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І САМИМ КОНТРАГЕНТОМ, ПЕРЕВІРКА ЯКОГО НЕ ВСТАНОВИЛА НІЯКИХ ПІДСТАВ ДЛЯ ВІДМОВИ У СПІВПРАЦІ.

ПРО ЩО МОЖУТЬ СКАЗАТИ БІЗНЕС-ПАРТНЕРИ КОНТРАГЕНТА?

Це прямо не передбачено законодавством, проте антикорупційний уповноважений може здійснювати аналіз не тільки самого контрагента, але і його бізнес-партнерів.

З одного боку, це дає розуміння про стандарти і вимоги контрагента до своїх партнерів, в тому числі антикорупційні та репутаційні. З іншого боку, дає можливість отримати зворотній зв'язок щодо різних аспектів роботи з контрагентом: якості надання послуг, комунікації, персоналу, фінансових питань тощо.

Це важливо для перевірки його репутації та спроможності виконувати покладені на нього договором зобов'язання.

Таку перевірку можна здійснювати як формально, використовуючи майданчик Прозорро, наприклад переглядати історію закупівель. Так і маючи ці дані, здійснювати неофіційний моніторинг чи збір інформації про попередніх та чинних партнерів контрагента, відгуки щодо співпраці з ним. Для цього можна запропонувати проведення трьох інтерв'ю з учасниками ринку (переписка, телефоном, анкетування або особисте спілкування тощо), на якому веде діяльність потенційний контрагент, а саме з бізнес-партнерами, конкурентами, або минулими співробітниками контрагента.

ВКАЗАНА ПРОЦЕДУРА НАДАЄТЬ МОЖЛИВІСТЬ ВЕРИФІКУВАТИ АБО СПРОСТУВАТИ ВІЯВЛЕНІ РИЗИКИ У ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛАХ, АБО ВІЯВИТИ ДОДАТКОВІ ФАКТОРИ РИЗИКУ. КОМБІНУВАННЯ МЕТОДІВ ПОШУКУ У ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛАХ ІЗ МЕТОДОМ ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРВ'Ю Є ЕФЕКТИВНИМ ІНСТРУМЕНТОМ ОТРИМАТИ НАЙБІЛЬШ ПОВНУ ТА ДОСТОВІРНУ ІНФОРМАЦІЮ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ.

Антикорупційному уповноваженому також слід враховувати те, що не всі ознаки порушень законодавства у сфері публічних закупівель безпосередньо можуть містити ознаки порушень антикорупційного законодавства.

Так, зокрема, лише наявність спаринг-партнера (технічного учасника) у процедурі закупівлі, без наявності незаперечних доказів того, що учасник процедури намагається вплинути на службову (посадову) особу замовника, не є порушенням Закону України «Про запобігання корупції».

» ПРОПОЗИЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОГО УПОВНОВАЖЕНОГО У РАЗІ НАЯВНОСТІ СУМНІВІВ У ДОБРОЧЕСНОСТІ КОНТРАГЕНТА

Як до укладення договору та визначення умов індивідуальної угоди із контрагентом, так і при погодженні типової форми договору, антикорупційний уповноважений може рекомендувати включити до редакції договору з потенційним контрагентом “антикорупційне застереження”. Водночас це не перешкоджає антикорупційному уповноваженому викласти усі встановлені ризики у довідці-рекомендації за результатами аналізу контрагента. З урахуванням виявлених порушень антикорупційний уповноважений також може не погодити договір з таким контрагентом.

Враховуючи, що у деяких процедурах закупівель, законодавство забороняє змінювати умови договору опрацювання та договору підписання, які завантажуються у систему, антикорупційному уповноваженому рекомендовано узгодити включення до типових умов договору антикорупційне застереження. По-перше, сама наявність такого розділу, буде говорити про готовність контрагента працювати доброчесно і слідувати антикорупційним вимогам. По-друге, буде дієвим механізмом відсіювання недоброчесних контрагентів, ще до початку подання тендерної документації.

Окремо **варто звернути уваги** на розділи договору про:

- ◆ гарантійні зобов'язання Постачальника та штрафні санкції
- ◆ порядок вирішення спорів під час постачання невідповідної продукції/робіт/Послуг
- ◆ вимоги до Охорони праці та Промислової безпеки

» АНТИКОРУПЦІЙНЕ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ТА ЯК ЙОГО ЗАСТОСОВУВАТИ

Вдалою антикорупційною практикою є включення антикорупційного застереження як до типової форми договору відповідального суб'єкта, так і для договорів, які є індивідуальними для окремого контрагента та/або закупівлі. Саме тому, в антикорупційних політиках необхідно визначити, що до договорів, які укладаються організацією мають бути внесені застереження щодо дотримання контрагентом вимог антикорупційного законодавства.

Антикорупційне застереження – форма публічного застереження, направлена на мінімізацію корупційних ризиків при взаємодії з контрагентами.

Включення цієї умови орієнтоване на інформування контрагентів про проактивність відповідального суб'єкта у реалізації відомчої антикорупційної політики. Заперечення проти відповідного антикорупційного застереження можна розглядати як індикатор наявності корупційного ризику.

Антикорупційні застереження в договорах із діловими партнерами (контрагентами), можуть, зокрема, включати:

- ◆ заяву щодо обов'язку дотримання антикорупційного законодавства
- ◆ заяву про відсутність конфлікту інтересів та зв'язків із особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а також вимогу повідомляти в разі зміни будь-якої із цих заяв
- ◆ право на розірвання договору у випадку порушень антикорупційного законодавства та/або антикорупційної програми контрагентом
- ◆ обов'язкове інформування сторін договору про факти порушення антикорупційного законодавства

- ◆ можливі положення про відшкодування збитків, якщо в результаті порушення а/к законодавства, антикорупційного застереження працівниками контрагента замовнику спричинені збитки
- ◆ обов'язок збору доказів, які підтверджують вину для притягнення до відповідальності, відшкодування збитків

» ТИПОВІ АНТИКОРУПЦІЙНІ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

Сторони цього договору зобов'язуються дотримуватися і забезпечити дотримання вимог антикорупційного законодавства їхніми учасниками (засновниками), керівниками та іншими працівниками, а також особами, які діють від їх імені.

Порушення однією із Сторін будь-якої з вимог антикорупційного законодавства є істотним порушенням цього договору, що надає право іншій Стороні на дострокове розірвання цього договору, через надсилання письмового повідомлення. Сторони зобов'язуються не вимагати відшкодування збитків, які були заподіяні таким розірванням договору.

Сторона (контрагент організації) гарантує, що не пропонувала і не пропонуватиме винагороду, подарунок або будь-яку іншу перевагу, пільгу або вигоду за спрощення формальностей у зв'язку з виконанням цього договору.

Сторона (контрагент організації) зобов'язується надавати усю актуальну інформацію у зв'язку з виконанням цього договору щодо наявності або виникнення потенційного або реального конфлікту інтересів.

При виконанні своїх зобов'язань за цим договором Сторона (контрагент юридичної особи) повинна дотримуватися вимог антикорупційної програми та вимог антикорупційної програми замовника.

Сторона (контрагент організації) зобов'язується забезпечувати зберігання інформації, рахунків та інших документів у тому числі щодо своїх контрагентів, які мають відношення до цього договору, протягом років після закінчення терміну його дії та надавати їх на запит відповідального суб'єкта та/або антикор-уповноваженого.

Замовник може призупинити дію цього договору на підставі письмової рекомендації антикорупційного уповноваженого за наявності факту вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення Стороною (її службовими, посадовими особами), про що відповідальний суб'єкт повідомляє Сторону не пізніше наступного робочого з дня прийняття такого рішення.

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ **МОЖЕ РЕКОМЕНДУВАТИ** ВКЛЮЧИТИ ОДНУ ІЗ ЗАПРОПОНОВАНИХ ВИЩЕ УМОВ У ВІДПОВІДНІЙ РЕДАКЦІЇ (КОМБІНАЦІЇ УМОВ), ЗОКРЕМА ЗАЛЕЖНО ВІД ІДЕНТИФІКОВАНИХ НИМ РИЗИКІВ.

Вдала практика Державної служби з лікарських засобів та контролю за наркотиками у Донецькій області

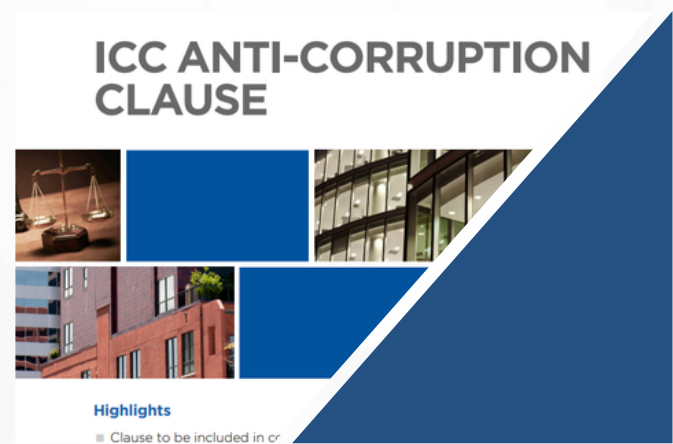
Ефективність застосування такого інструменту доведено і вдалими практиками на міжнародному рівні. У провідних світових компаніях антикорупційне застереження є частиною умов угоди/договору з будь-яким контрагентом. Так, частиною типової угоди з постачальниками австралійської компанії Veolia, є антикорупційне застереження щодо зобов'язань сторін дотримуватись антикорупційного законодавства та їх відповідальність за порушення визначених умов.

Вдала практика австралійської компанії Veolia

Окрім того, Міжнародна торгова палата (The International Chamber of Commerce) рекомендує бізнесу типові контракти із влученням до них антикорупційного застереження для постачальника, щоб убезпечити від низької якості або невиконання проектів, продуктів і послуг, фінансових та репутаційних втрат.

Для цього МТП розробила окрему настанову із впровадження такого застереження до угод компаній, згідно з якими вони зобов'язуються дотримуватися правил МТП щодо боротьби з корупцією або зобов'язуються запровадити та підтримувати [програму антикорупційного комплаєнсу](#).⁷

ЕТАП 4.

ЗВЕДЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ

Після проведення перевірки контрагента рекомендуємо скласти довідку, яка містить обґрунтування позиції антикорупційного уповноваженого та надається керівнику організації. Така довідка є також свого роду чек-листом, за яким він може перевірити чи всі аспекти перевірки він здійснив.

7. [ICC-Anti-corruption-Clause.pdf \(icwbo.org\)](#)

РЕКОМЕНДОВАНА СТРУКТУРА ДОВІДКИ ПРО ПЕРЕВІРКУ КОНТРАГЕНТА

ДОВІДКА за результатами аналізу контрагента

ВСТУП - містить інформацію про контрагента та підстави перевірки, документи, використані як предмет аналізу

ОСНОВНА ЧАСТИНА - містить перелік інформації, яку антикорупційний уповноважений збере під час аналізу відкритих державних реєстрів, комплексних інформаційно-аналітичних систем, відкритих даних, в тому числі моніторингу соціальних мереж, пошуку у мережі Інтернет. Вся інформація має бути систематизована за блоками відповідно до індикаторів ризику, визначених у п. 2.2. цієї настанови. Крім того, виявлені ризики можна систематизувати за сферами аналізу: фінансові, політичні, юридичні, репутаційні, корпоративні тощо.

ВИСНОВКИ:

- аналітичні висновки за результатами аналізу контрагента для керівника щодо співпраці з контрагентом
- рекомендовані застереження до договору та/або інші рекомендації, щодо мінімізації виявлених ризиків у співпраці з таким контрагентом

У додатку 1 наводимо приклад структури Довідки, яку можна використати для оформлення антикорупційним уповноваженим результатів антикорупційного аналізу контрагента.

2.3. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ НА ПЕРІОД ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Зміни до ЗУ "Про публічні закупівлі"⁸ надали Кабінету міністрів України право визначити **Особливості здійснення закупівель на період дії воєнного стану в Україні**⁹ та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування (далі- Особливості). Механізми, які містить постанова про особливості закупівель пов'язані з тим, що в Україні діє військовий стан і необхідно мати більш м'яку, гнучку і швидку процедуру здійснення закупівель ніж ті, які регулюються на законодавчому рівні. Об'єктивно під час військового стану в країні є необхідність, щоб закупівлі здійснювалися більш оперативно, відповідно до нагальних потреб замовників.

ЩО ЗМІНЮЄТЬСЯ?

ЗМЕНШЕНО ПЕРЕЛІК ПРОЦЕДУР ЗАКУПІВЕЛЬ, які застосовуються. Особливостями передбачено наявність таких процедур:

◆ **відкриті торги**

◆ нова форма - **відкриті торги з особливостями**, які полягають у скороченні термінів, спрощенні вимог перевірки та оскарження. Перелік винятків від застосування відкритих торгів з особливостями та використання електронного каталогу наведено у п. 9 та 13 Постанови

◆ **прямий договір** - замовники мають широкий перелік підстав для укладання прямих договорів для задоволення нагальних та оборонних потреб. У такому випадку достатньо буде прозвітувати про укладений договір (від 50 тис. грн) у системі Prozorro.

8. Закон України Про внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" та інших законодавчих актів України щодо здійснення оборонних та публічних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану (набрали чинності 10.09.2022)

9. Постанова КМУ КМУ від 12 жовтня 2022 р. № 1178 "Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України "Про публічні закупівлі", на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування" (набрали чинності 19.10.2022 року)

У такому випадку достатньо буде прозвітувати про укладений договір (від 50 тис. грн) у системі Prozorro. При цьому чутливу інформацію про місце постачання, чи місцезнаходження замовника та постачальника можна буде приховати

- ◆ **спрощені закупівлі.** Щодо спрощених закупівель в Особливостях прямо не зазначено, проте замовники можуть окрім укладення прямого договору використовувати у тому числі електронний каталог чи електронну систему закупівель відповідно до умов, визначених Адміністратором. Це дає можливість проводити спрощені закупівлі відповідно до Наказу ДП “Прозоро” № 14

НАРАЗІ НЕ БУДЕ **ПЕРЕГОВОРНОЇ ПРОЦЕДУРИ ТА ЗВАНИХ ЄВРОТОРГІВ.** ПРОТЕ ЗАЛИШАЄТЬСЯ МОЖЛИВІСТЬ УКЛАДАТИ РАМКОВІ УГОДИ ТА КОРИСТУВАТИСЯ МОЖЛИВОСТЯМИ ЕЛЕКТРОННОГО КАТАЛОГУ ДЛЯ ЗАКУПІВЕЛЬ ТОВАРІВ.

ЗАПРОВАДЖЕНО НОВІ ПОРОГИ

для обов'язкового здійснення закупівель у Prozorro

- ◆ якщо це закупівлі товарів/послуг **до 100 тис. (ремонт до 200 тис., роботи до 1.5 млн.)**, то це або **прямий договір** або **закупівля через Прозоро маркет.**
- ◆ якщо закупівля товарів/послуг **вище 100 тис. (ремонт від 200 тис., роботи від 1.5 млн.)** - відкриті торги з особливостями, Крім того, закупівля на суму **від 100 000,00 грн. до 199 999,99 грн.** може здійснюватись за **«прямим» договором** у підприємства, засновником якого є громадська організація осіб з інвалідністю, та яке має податкову пільгу згідно Податкового кодексу України.

При цьому, як і за Постановою КМУ №169, передбачені виключення із обов'язку використання електронної системи закупівель, наприклад, перебування замовника в зоні бойових дій.

**ДЕТАЛЬНІШЕ ПРО НОВІ ПОРОГИ В ЗАКУПІВЛЯХ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ**

* закупівля через кошик проводиться до 100 тис. грн

ДЕТАЛЬНІШЕ ПРО ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУРИ ЗАКУПІВЕЛЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

	БУЛО	СТАЛО
24 год на виправлення недоліків	тільки повноваження та кваліфікаційні критерії	крім забезпечення пропозиції та технічна частина
відхилення за борги по податках	так	ні
надання документів переможця	10 днів	4 дні
скарга після аукціону	10 днів	5 днів
розгляд скарги	10-20 робочих днів	7-12 робочих днів
укладання договору	мін. 10 календарних днів, макс.- 20 (може бути подовжено до 60)	мін. 5 календарних днів, макс.- 15 (може бути подовжено до 60)
прийом пропозицій (мінімальний строк)	15 днів	7 днів
звернення за роз'ясненнями	за 10 днів до завершення прийому пропозицій	за 3 дні до завершення прийому пропозицій
скарга на умови тендерної документації	за 4 дні до завершення прийому пропозицій	за 3 до завершення прийому пропозицій
кваліфікаційні критерії (ст. 16)	один або декілька	можна не вимагати
подання пропозиції вище, ніж бюджет закупівлі	ні	так
мінімальна кількість учасників	2	1

СКОРОЧЕНО СТРОКИ/ТЕРМІНИ

Завдяки скороченню строків провести повноцінний тендер у Prozorro замовники зможуть удвічі швидше, ніж раніше, зокрема:

- ◆ на подачу пропозицій відводиться **не менше 7 днів**
- ◆ для оскарження дискримінаційних вимог надано **4 дні** з моменту, як дізнались/могли дізнатись про порушення прав та не пізніше ніж за 3 дні до завершення подання пропозицій
- ◆ для укладення договору надано **15 днів**
- ◆ для звернення за роз'ясненнями можна звернутись не пізніше ніж за **3 дні** до закінчення строку подачі пропозиції, відповідно для надання замовником відповідей на запити учасників щодо роз'яснень - **3 дні**.

ЗМЕНШЕНО ПОРІГ

для мінімальної кількості учасників, тобто відкриті торги відбудуться навіть якщо подана лише одна тендерна пропозиція

НАДАНО ПРАВО

на оскарження умов та результату тендера в Антимонопольному Комітеті, тож у підприємців буде можливість захистити свої порушені права. Також варто звернути увагу, що при оскарженні умов, як і раніше, необхідно подання документального підтвердження/ доказів, інакше скарга не буде прийнята до розгляду

СПРОЩЕНО ПЕРЕЛІК КРИТЕРІЇВ

для відхилення пропозиції відповідно до ст. 17 Закону.

Наразі немає потреби вимагати в учасників підтверджувальні документи за статтею 17 Закону на стадії подання пропозицій – лише проставляються **відмітка в системі** (на електронному майданчику Zakupki.ua) про відсутність підстав для відхилення тендерної пропозиції.

До того ж, **інформація про заборгованість** по сплаті податків **не вимагається** ні від учасника, ні від переможця. Отже, передбачено, що переможець надає документальне підтвердження відсутності підстав для відхилення відповідно **до ч.3, 5, 6, 12** частини першої та частини другої ст. 17.

Проте важливо перевірити інформацію щодо невиконання зобов'язань за попереднім договором із Замовником (по ч.2 ст.17 Закону).

Разом з тим, через обмеження доступу до частини реєстрів, Замовник може вимагати не лише довідку про відсутність судимості, а й зокрема **довідку з реєстру корупційних правопорушень**.

З'ЯВИЛАСЬ НОВА ПІДСТАВА для відхилення пропозицій

Варто звернути увагу, що відтепер пропозиція контрагента, бенефіціари якого мають **громадянство росії чи Республіки Білорусь**, підлягає відхиленню.

Також **заборонена закупівля** у інших суб'єктів товарів, робіт, послуг **походженням** з РФ чи РБ (за винятком товарів, робіт та послуг, необхідних для ремонту та обслуговування товарів, придбаних до набрання чинності даної Постанови).

ОСОБЛИВОСТІ ЗАКУПІВЕЛЬ

щодо окремих категорій товарів (тендери на електроенергію, бензин, природний газ, дизпаливо) вимоги не мають передбачати подання учасниками підтвердження обладнання, МТБ, технологій, кваліфікованого та досвідченого персоналу

ВАЖЛИВО ВІДЗНАЧИТИ,

ЩО ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ, РОЗПОЧАТІ ДО 19 ЖОВТНЯ 2022 РОКУ, МАЮТЬ ЗАВЕРШУВАТИСЬ ЗА ПРАВИЛАМИ, ЧИННИМИ ДО ПОЧАТКУ ДІЇ ПОСТАНОВИ №1178, ТОБТО БЕЗ УРАХУВАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ, ЗАПРОВАДЖЕНИХ ДАНИМ УРЯДОВИМ АКТОМ. ТАКИМ ЧИНОМ, РОЗПОЧАТІ РАНІШЕ ЗА ЗАКОНОМ ВІДКРИТІ ТОРГИ МАЮТЬ ЗАКІНЧИТИСЬ У ПОВНІЙ ВІДПОВІДНОСТІ ІЗ НОРМАМИ ЗАКОНУ "ПРО ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ", ПОЗА НОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ.

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ОБОРОННИХ ЗАКУПІВЕЛЬ НА ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Очевидно, що здійснення оборонних закупівель в умовах воєнного стану вимагає високої оперативності та конфіденційності. Це потрібно враховувати і під час антикорупційного аналізу контрагентів у таких закупівлях, адже зменшення прозорості таких закупівель з урахуванням вимог державної безпеки створює нові ризики, проте це не дозволяє нехтувати антикорупційними заходами.

З початку введення воєнного стану здійснення закупівель в оборонній сфері було врегульовано Постановою КМУ від 28 лютого 2022 р. № 169 "Деякі питання здійснення оборонних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану".

Наразі [Постановою КМУ від 11 листопада 2022 р. № 1275¹⁰](#), що набула чинності 15 листопада, було затверджено особливості здійснення оборонних закупівель на період дії воєнного стану. Таким чином, Постанова 169 втрачає свою чинність.

ЩО САМЕ ЗМІНИЛОСЯ ДЛЯ ЗАМОВНИКІВ У СФЕРІ ОБОРОНИ?

Перелік Державних замовників у сфері оборони, визначений у [Постанові КМУ від 3 березня 2021 р. № 363¹¹](#): Зокрема:

Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості головним органом у сфері планування оборонних закупівель. Міністерство оборони головним органом у сфері здійснення оборонних закупівель. Серед інших замовників у сфері оборони визначені:

Серед інших замовників у сфері оборони визначені:

Міністерство внутрішніх справ, Міністерство економіки, Міністерство оборони, Міністерство юстиції, Державну службу з надзвичайних ситуацій, Службу безпеки, Службу зовнішньої розвідки, Державне космічне агентство, Адміністрацію Державної прикордонної служби, Адміністрацію Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації, Головне управління розвідки Міністерства оборони, Управління державної охорони, Національне антикорупційне бюро, Національну гвардію, Національну поліцію, Державну спеціальну службу транспорту, Державне бюро розслідувань, Державну судову адміністрацію, Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості державними замовниками у сфері оборони.

¹⁰. [Постанова КМУ від 11 листопада 2022 р. № 1275](#) "Про затвердження особливостей здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану"

¹¹. [Постанова КМУ від 3 березня 2021 р. № 363](#) "Питання оборонних закупівель"

Більше того, відповідно [Постанови від 11 листопада 2022 р. № 1275](#)¹² військові частини можуть бути визначені замовником у сфері оборони. Але для цього один з оборонних замовників, які зазначені у переліку вище, має своїм рішенням уповноважити військову частину на здійснення оборонних закупівель.

Такий же підхід застосовується, у випадку участі будь-якої іншої організації, яку оборонний замовник вважатиме за потрібне уповноважити. В іншому випадку, такі організації можуть застосовувати процедури, визначені Постановою №1178.

ПРО ВИМОГИ ЩОДО ПУБЛІЧНОСТІ ОБОРОННИХ ЗАКУПІВЕЛЬ У СФЕРІ ОБОРОНИ:

1. Річні плани створювати і публікувати не потрібно

2. Вимога щодо оприлюднення не застосовується до договорів, які містять інформацію з обмеженим доступом. Якщо сума менше 200 тисяч – публікувати нічого не потрібно

При цьому, ця постанова забороняє проводити відкриті торги у разі, коли закупівлі вимагають оприлюднення **інформації з обмеженим доступом** або її розголошення під час дії правового режиму воєнного стану та це може нести загрозу національній безпеці та/або громадській безпеці і порядку.

12. Постанова КМУ від 11 листопада 2022 р. № 1275 "Про затвердження особливостей здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану"

Для таких ситуацій визначено, що можна укласти прямий договір і опублікувати звіт на майданчику без зазначення адрес. Якщо помилково була оприлюднена інформація з обмеженим доступом або інформація, розголошення може нести загрозу національній безпеці та/або громадській безпеці і порядку, то необхідно написати листа до Комісії щодо розгляду питань діяльності електронної системи закупівель.

ПРО НОВІ ФОРМИ ЗАКУПІВЕЛЬ

Вводиться рамкова угода з особливостями на суму від 200 тисяч гривень. (вона має бути запроваджена буде впроваджена до 1 січня 2023 року). Після закінчення воєнного стану протягом 180 днів по закупівлям, сума яких дорівнює чи перевищує 200 тисяч гривень, потрібно буде опублікувати звіти. На це передбачено 180 днів. До цього часу всі закупівлі здійснюються без використання електронної системи. Перелік товарів, які закуповуються за рамковою угодою [визначені у додатку до Постанови.](#)¹³

Враховуючи, ще запровадження обмежень щодо забезпечення вимог прозорості та спрощення процедур закупівель в умовах воєнного стану та у сфері оборони, може створювати ризики неналежного виконання зобов'язань контрагентами.

Саме тому здійснення перевірки контрагентів антикорупційним уповноваженим набуває ще більшого значення щодо попередження співпраці організацій з недобросовісними контрагентами. Враховуючи, що сфера оборони займає надважливе значення для країни, належне виконання зобов'язань за договорами критично необхідне для замовників в умовах воєнного стану.

¹³. [Перелік товарів, які закуповуються за рамковою угодою](#)

2.4. ПЕРЕЛІК ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ПОТЕНЦІЙНИХ КОНТРАГЕНТІВ

Аналіз контрагента має включати комплексний аналіз різних **джерел інформації**, серед яких:

- ◆ повідомлення про корупцію
- ◆ державні реєстри
- ◆ комплексні аналітично-інформаційні системи та бази даних
- ◆ Prozorro та подана тендерна документація
- ◆ відкриті дані

Внутрішнім джерелом інформації для уповноваженого про можливі корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення, вчинені працівниками організації, є повідомлення викривачів або інші повідомлення, що надходять на його розгляд. Антикорупційний уповноважений має забезпечити захищені канали для повідомлення про можливі факти корупції в організації. Крім того, він має формувати та поширювати культуру стимулювання до викривання серед працівників організації, за рахунок моральних та/або матеріальних заохочень викривачів, проводити комунікаційні та просвітні кампанії для поширення цієї інформації.

ЦЕ ДОЗВОЛИТЬ СТВОРИТИ ДОВІРУ ТА РОЗУМІННЯ ВСЕРЕДИНІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ТАКЕ ПОВІДОМЛЕННЯ БУДЕ РОЗГЛЯНУТО, А ВИННІ ОСОБИ БУДУТЬ ПРИТЯГНУТІ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ. ІНФОРМАЦІЯ, ЗАЗНАЧЕНА У ПОВІДОМЛЕННІ МАЄ БУТИ ПЕРЕВІРЕНА УПОВНОВАЖЕНИМ, А ТАКОЖ ПРОАНАЛІЗОВАНА У СИСТЕМІ З ІНШИМИ ДАНИМИ ПЕРЕВІРКИ.

З відкритих державних реєстрів та комплексних інформаційно-аналітичних систем антикорупційний уповноважений може встановити **інформацію про:**

- ◆ зв'язок потенційного контрагента з іншими учасниками процедури закупівлі та/або з уповноваженою особою (відповідальною за закупівлі), та/або з керівником замовника
- ◆ притягнення потенційного контрагента (фізичної особи/службових (посадових) осіб контрагента) до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення, правопорушення, пов'язаного з корупцією(застосування заходів кримінального-правового характеру до юридичної особи)
- ◆ наявність судових процесів у яких потенційний контрагент є стороною провадження
- ◆ відкриті та завершені виконавчі провадження та причини їх відкриття
- ◆ вчинення антиконкурентних дій
- ◆ порушення справи про банкрутство, ліквідаційної процедури
- ◆ наявність податкової заборгованості
- ◆ бенефіціарів потенційного контрагента
- ◆ наявність передбачених законом дозволів та ліцензій, які необхідні для виконання зобов'язання
- ◆ наявність посадових осіб або самої організації в переліку санкційних списках або щодо яких ініційовано накладення санкцій

1. ДЕРЖАВНІ РЕЄСТРИ, ЯКІ МОЖНА ВИКОРИСТОВУВАТИ ДЛЯ ОТРИМАННЯ ВІДОМОСТЕЙ ПРО КОНТРАГЕНТІВ*

ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР ЮРИДИЧНИХ ОСІБ, ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ ТА ГРОМАДСЬКИХ ФОРМУВАНЬ

З Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань можна дізнатися базову інформацію про контрагента: відомості про реєстрацію, розмір статутного капіталу, перелік засновників, керівника, осіб, уповноважених представляти інтереси організації, зареєстроване місцезнаходження компанії, види діяльності, відокремлені підрозділи, перебування юридичної особи в процесі провадження у справі про банкрутство, санації чи припинення/реорганізації, місцезнаходження реєстраційної справи, дату відкриття виконавчого провадження щодо юридичної особи (для незавершених виконавчих проваджень) тощо. Для здійснення пошуку достатньо знати повне або скорочене найменування, а також можна знайти інформацію за кодом ЄДРПОУ (чи РНОКПП для фізичних осіб-підприємців)¹⁴.

ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР ДЕКЛАРАЦІЙ ОСІБ, УПОВНОВАЖЕНИХ НА ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ АБО МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Відомості реєстру містять інформацію про доходи, зобов'язання та видатки державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та інших осіб, які виконують функції держави, та їх членів сім'ї.

* В період дії воєнного стану ряд реєстрів закрито з метою безпеки та захисту персональних даних

14. Інструкція: Як шукати інформацію у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань?

ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ КОРУПЦІЙНІ АБО ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Відомості Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення дозволяють встановити, чи було особою (фізичну особу/службову/посадову особу потенційного контрагента) притягнуто згідно із законом до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією. Наявність/відсутність факту притягнення службової (посадової) особи учасника чи фізичної особи – учасника до відповідальності за вчинення у сфері закупівель корупційного правопорушення п. 2, 3, ч. 1 ст. 17 Закону (перевіряється фізична особа або юридична особа і її директор підприємства).

“РЕЄСТР БАНКРОТІВ”

Інформацію про відкриття ліквідаційної процедури антикорупційно повноважений також зможе перевірити у Єдиному реєстрі підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство. З використанням інструментів цього реєстру також можна сформулювати інформаційну довідку, яку в подальшому можна використовувати для підтвердження інформації щодо перебування чи не перебування організації у процедурі банкрутства. Важливо звернути увагу на те, що для користування цим ресурсом обов'язкова попередня реєстрація. Без реєстрації отримати доступ до реєстру неможливо.

ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР СУДОВИХ РІШЕНЬ

У Єдиному державному реєстрі судових рішень¹⁵ можна знайти та проаналізувати судові справи за участю потенційного контрагента. Пошук здійснюється шляхом введення коду ЄДРПОУ організації у поле «пошук за контентом»*.

¹⁵ Інструкція: Як шукати підприємства у Єдиному реєстрі судових рішень?

* У разі, якщо потенційний контрагент є юридичною особою

ВЕБПОРТАЛ СУДОВА ВЛАДА УКРАЇНИ

На офіційному вебпорталі [Судова влада України](#) Державної судової адміністрації України можливо знайти інформацію про судові провадження за участю потенційного контрагента, в яких він був або є стороною по справі, просто ввівши його назву у поле «сторона по справі», або інші пошукові дані, якщо вони відомі.

ЄДИНИЙ РЕЄСТР БОРЖНИКІВ

За допомогою [Єдиного реєстру боржників](#) антикорупційний уповноважений, маючи назву потенційного контрагента або код ЄДРПОУ, має змогу дізнатися про відкриті виконавчі провадження, органи, якими видавалися виконавчі документи, контактні дані виконавця, номер виконавчого провадження та категорію стягнення. Також цей ресурс дає змогу дізнатися про заборгованість контрагента по заробітній платі.

ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР ВИКОНАВЧИХ ПРОВАДЖЕНЬ

За допомогою [Автоматизованої системи виконавчого провадження](#), маючи аналогічні дані, є можливість дізнатися інформацію про завершені виконавчі провадження та інформацію про стягувачів.

ЧОРНИЙ СПИСОК АМКУ

Знайти підприємство, щодо якого існує трирічна заборона Антимонопольного комітету України на участь у державних закупівлях, можна завдяки [перевірці контрагента](#) у «чорному списку» АМКУ.¹⁶

¹⁶ Інструкція: [Як перевірити підприємство на приналежність до «чорного списку» АМКУ?](#)

"ДІЗНАЙСЯ БІЛЬШЕ ПРО СВОГО ДІЛОВОГО ПАРТНЕРА"

Використовуючи Інформаційний сервіс Державної податкової служби "Дізнайся більше про свого ділового партнера"¹⁷, антикорупційний уповноважений зможе перевірити стан розрахунків потенційного контрагента з бюджетом та наявність податкової заборгованості.

SMIDA

(STOCK MARKET INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT AGENCY OF UKRAINE)

Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України (АРІФРУ) - це акумульована система баз даних. До його складу входять різноманітні інформаційні масиви, сформовані та структуровані для максимально зручного використання. Основну частину розділу складає Інформаційна база даних емітентів - унікальна професійна інформаційна система, яка містить повну інформацію про учасників фондового ринку. Вона має простий інтерфейс, який забезпечує максимальну оперативність та зручність у роботі з інформацією.

2.

КОМПЛЕКСНІ АНАЛІТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ, ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ ТА БАЗИ, ЯКІ АНТИКОРУПЦІЙНИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ МОЖЕ ВИКОРИСТОВУВАТИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ КОНТРАГЕНТІВ

Використання комплексних систем дає можливість проводити перевірку швидко, не затягуючи процес перевірки контрагента, що особливо важливо під час воєнного стану. Існує низка безкоштовних комплексних сервісів, які можуть допомогти антикорупційному уповноваженому у перевірці контрагентів.

¹⁷ Інструкція: Як використовувати Інформаційний сервіс "Дізнайся більше про свого ділового партнера"

ПОРТАЛ ВІДКРИТИХ ДАНИХ

Міністерство цифрової трансформації та Державне підприємство "Державний центр інформаційних ресурсів України" є розпорядниками Єдиного державного веб-порталу відкритих даних. Портал відкритих даних створено на виконання Закону України "Про доступ до публічної інформації" та постанови Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 р. № 835 "Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних".

Портал призначений для забезпечення надання доступу до публічної інформації у формі відкритих даних та передбачає доступ до інформації органів влади з можливістю її наступного використання. Будь-яка особа може вільно копіювати, публікувати, поширювати, використовувати, у тому числі в комерційних цілях, у поєднанні з іншою інформацією або шляхом включення до складу власного продукту, публічну інформацію у формі відкритих даних з обов'язковим посиланням на джерело отримання такої інформації.

На Порталі можна знайти інформацію, яка підлягає оприлюдненню органами влади, а також будь-яких інших даних, що відповідають визначенню публічної інформації, у формі відкритих даних.

CLARITY PROJECT

Ресурс, що дозволяє за кодом ЄДРПОУ ідентифікувати усю доступну інформацію про потенційного контрагента – історію закупівель, виконання договорів, пов'язаних осіб, фінансування політиків, виконавчі провадження. Clarity Project, серед іншого, зручний у використанні для аналізу практики спільної участі у попередніх державних закупівлях. Так, у картці компанії відображені найчастіші суперники при проведенні закупівель та кількість таких спільних процедур, що дає змогу ідентифікувати сталих «спаринг-партнерів».

OPEN BUDGET

Офіційний державний вебпортал Open budget об'єднує інформацію про публічні фінанси та входить до складу платформи відкритих даних у сфері публічних фінансів Є-data. Вебпортал створено за ініціативи Міністерства фінансів України.

Вебпортал призначений для інформування в доступній формі широкого кола громадськості про бюджетну політику України, щоб всі верстви населення розуміли, на що витрачаються кошти платників податків.

Вебпортал містить інформацію про доходи та видатки громади:

- ◆ перелік розпорядників та одержувачів бюджетних коштів;
- ◆ проєктні показники державного бюджету;
- ◆ показники виконання державного бюджету;
- ◆ проєктні показники відповідного місцевого бюджету;
- ◆ показники виконання відповідного місцевого бюджету;
- ◆ показники про стан боргу за видами бюджету.

RING.ORG.UA

Платформа, яка включає в себе 20 офіційних реєстрів та баз даних, за допомогою яких можна встановити зв'язок між компаніями, перевірити, чи була засуджена особа за корупційні злочини та інше.

CLARITY APP

Платформа, яка дає змогу переглянути практику рішень Антимонопольного комітету України та Державної аудиторської служби, що допоможе антикорупційному уповноваженому проаналізувати правомірності відхилення/допущення учасника до тендеру.

«АНТИКОРУПЦІЙНИЙ МОНІТОР» ДЕРЖАВНИХ ТЕНДЕРІВ

Платформа громадського контролю містить інформацію щодо аналізу ризиковості співпраці з контрагентом за відповідною розробленою методологією індексу «ФОКС», скоринг системою. Пошук здійснюється за найменуванням юридичної особи або кодом ЄДРПОУ.

«ODNODATA»

Пошукова система, яка шляхом аналізу відкритих даних про юридичних осіб в Україні дозволяє перевірити інформацію щодо місць масової реєстрації.

«OPENCORPORATES»

Іноземний безкоштовний ресурс про юридичних осіб по всьому світі, що містить інформацію про засновників, керівників, а також деякі документи щодо них. Вказаний ресурс дозволяє знайти зв'язки між юридичними особами та фізичними особами. Важливо розуміти, що при користуванні ним потрібно перевіряти за допомогою написання кирилицею та латиницею. Результати будуть суттєво залежати від правильності введення даних.

«OFFSHORE LEAKS DATABASE»

Містить інформацію щодо осіб та їх зв'язку з офшорними юрисдикціями, а також відмиванням коштів. Ресурс ведеться англійською мовою, тож важливо перевіряти правильність написання даних осіб, що суттєво ускладнює пошук.

Вебресурс kompany.com дозволяє перевірити відомості щодо компаній в різних країнах світу. Однак ускладнює роботу з цим ресурсом необхідність обов'язкової реєстрації, а для отримання деталізованих звітів щодо компанії - сплата коштів.

COMPANIES HOUSE

Ресурс, який дозволяє переглянути безкоштовно інформацію щодо компаній у Великобританії. Тут можна переглянути інформацію про засновників та керівників, а також безліч різноманітних показників компанії. Ресурс особливо корисний для аналізу зв'язків компаній у Великобританії з підприємствами в Україні, а також у разі, якщо кінцевим бенефіціаром контрагента виступає компанія, яка відноситься до юрисдикції Великобританії.

Корисними інструментами для перевірки контрагентів можуть слугувати комплексні інформаційно-аналітичні системи, але слід враховувати, що користування повним функціоналом такого сервісу здійснюється на платній основі. Зокрема, [YouControl](#), [Vkursi Pro](#) та інші інформаційні системи надають можливість отримати оптимальну кількість інформації про контрагента з різних державних реєстрів, які об'єднана в одній платформі.

ЛІГА:ЗАКОН також має свою власну екосистему хмарних рішень LIGA360, до якої входить [CONTR AGENT](#) та «[VERDICTUM](#)».

Перший стосується перевірки надійності та моніторингу бізнес-партнерів і контрагентів, а також здійснення бізнес-розвідки в таких сегментах, як юридичні особи та ФОПи.

Друга система із пошуку, аналізу та класифікації текстів судових рішень. прогнозувати рішення суду на основі аналізу позовної заяви. Вона дозволяє працювати з повною базою судових рішень (понад 99 мільйонів документів) швидко підібрати подібні рішення за одним предметом і обставинами справи та зберігати найважливіші рішення у персональної добірці, доступній навіть при відсутності доступу до Інтернету.

ЗАЗНАЧЕНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ **НАДАЮТЬ МОЖЛИВІСТЬ** ОТРИМАТИ ОПТИМАЛЬНУ КІЛЬКІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ПРО КОНТРАГЕНТА З РІЗНИХ ДЕРЖАВНИХ РЕЄСТРІВ, ЯКІ ОБ'ЄДНАНА В ОДНІЙ ПЛАТФОРМІ. ОЦІНЮВАТИ ТАКУ ІНФОРМАЦІЮ МОЖЛИВО КОМПЛЕКСНО АБО ВІДРАЗУ ЗВЕРТАТИСЯ САМЕ ДО ТОГО НАПРЯМКУ, ЯКИЙ ПОТРЕБУЄ ПЕРШОЧЕРГОВОЇ УВАГИ (ВІДНОСИНИ З ПОДАТКОВОЮ, СУДОВІ ПОЗОВИ, ЗАГРОЗА БАНКРУТСТВА, УЧАСТЬ У ЗАКУПІВЛЯХ ТОЩО). У ДЕКІЛЬКА КРОКІВ СИСТЕМА МОЖЕ ВСТАНОВИТИ ЗВ'ЯЗОК КОМПАНІЙ ЗА НОМЕРАМИ ТЕЛЕФОНІВ, КОЛИШНІМИ І ТЕПЕРІШНІМИ ВЛАСНИКАМИ ТА МЕНЕДЖЕРАМИ, АДРЕСАМИ РЕЄСТРАЦІЇ ТА ІНШЕ. СЛІД ВРАХОВУВАТИ, ЩО КОРИСТУВАННЯ ПОВНИМ ФУНКЦІОНАЛОМ ТАКОГО СЕРВІСУ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ НА ПЛАТНІЙ ОСНОВІ.¹⁸

3. ТЕНДЕРНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

Враховуючи, що більшість процедур публічних закупівель мають відображатись на платформі Прозоро, антикорупційний уповноважений може аналізувати інформацію про контрагента, яка наявна у системі Прозорро. Вся узагальнена інформація системно зібрана на платформі [Bi.prozorro.org](https://bi.prozorro.org).

Bi.prozorro.org- це аналітична платформа, яка на перший погляд може здатися дещо складною у користуванні, проте в публічному доступі багато навчальних відео, що присвячені базовому функціоналу цього ресурсу.

На цьому ресурсі зібрана повна аналітика про закупівлі, в картці постачальника можна перевірити дату його реєстрації, ідентифікувати компанії, які постійно беруть участь у торгах парами, перевірити чи занесений контрагент у «чорний список» Антимонопольного комітету України та багато іншого.

¹⁸. За [посиланням](#) антикорупційний уповноважений зможе переглянути додаткові відео-інструкції про пошук інформації у відкритих державних реєстрах

На цьому ресурсі зібрана повна аналітика про закупівлі, в картці постачальника можна перевірити дату його реєстрації, ідентифікувати компанії, які постійно беруть участь у торгах парами, перевірити чи занесений контрагент у «чорний список» Антимонопольного комітету України та багато іншого.

З тендерної документації та аналізу інформації щодо організації на порталі Prozorro, поданої потенційним контрагентом, інформаційних ресурсів контрагента, антикорупційний уповноважений може встановити інформацію про:

- ◆ вчинення потенційним контрагентом (фізичною особою/службовою (посадовою) особою контрагента) злочину з корисливих мотивів (зокрема, пов'язаного з хабарництвом та відмиванням коштів), судимість за який не знято або не погашено у встановленому законом порядку
- ◆ історію тендерної діяльності контрагента
- ◆ підтвердження досвіду виконання аналогічних договорів
- ◆ партнерів контрагента, з якими він вже співпрацює чи мав такий досвід, їх репутацію

БЕЗУМОВНО БІЛЬШІСТЬ ІЗ ЦІЄЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ПЕРЕВІРЯЄ УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА ІЗ ЗАКУПІВЕЛЬ. ПРОТЕ ДЛЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО УПОВНОВАЖЕНОГО ЦЕ **МОЖЕ БУТИ** ДЖЕРЕЛОМ ДОКАЗОВОЇ БАЗИ ЧИ ДОДАТКОВИХ РЕСУРСІВ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ІНШОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ВІДКРИТИХ ДАНИХ ЧИ НАПРАВЛЕННЯ ОФІЦІЙНИХ ЗАПИТІВ ДО ОРГАНІВ ВЛАДИ ДЛЯ СИСТЕМНОГО АНАЛІЗУ ТОЩО.

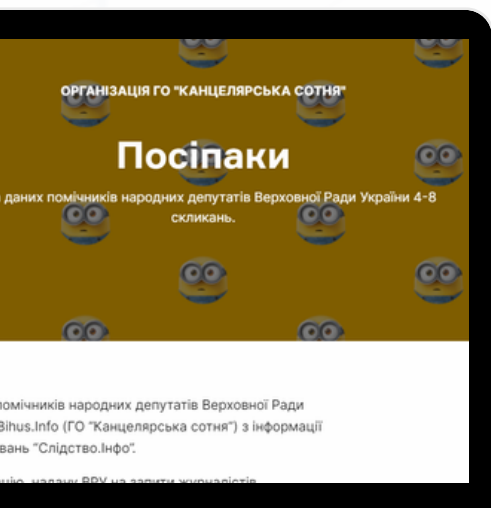
4. ВІДКРИТІ ДАНІ

Інформація, надана потенційним контрагентом у тендерній документації на підтвердження кваліфікаційних критеріїв, яка може бути додатково верифікована антикорупційним уповноваженим з **відкритих даних (засоби масової інформації, результати аналітичних досліджень, публікації у мережі Internet та соціальних мережах, тощо):**

- ◆ зв'язок з політичними фігурами, посадовими особами органів влади
- ◆ інформацію про корупційні схеми та журналістські розслідування
- ◆ інформацію, яка повідомляє про можливі корупційні порушення чи зв'язок із корупціонерами (за відсутності інформації в Єдиному державному Реєстрі судових рішень)
- ◆ інформація про виявлені правопорушення та відкритті провадження на офіційних вебсайтах/сторінках у соціальних мережах органів досудового слідства
- ◆ зв'язок з колаборантами чи сліди співпраці з ними тощо.

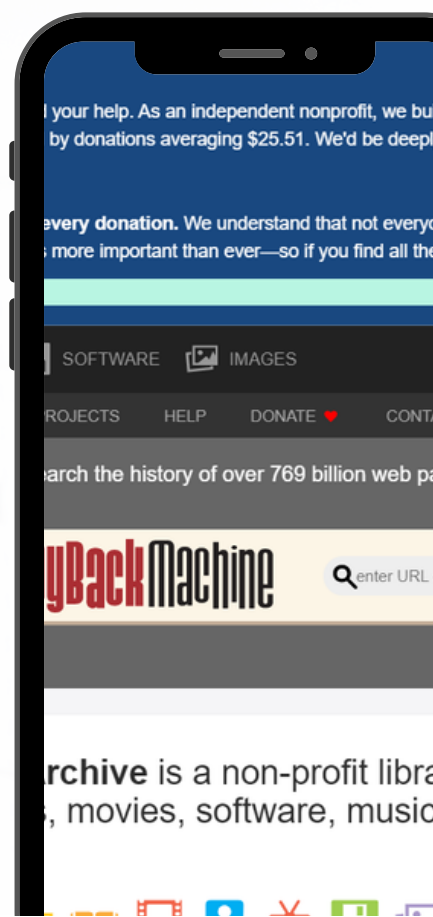
Крім того, антикорупційний уповноважений може використовувати **додаткові ресурси**, які можуть бути використані при аналізі потенційних контрагентів, зокрема: додатки чи платформи, які акумулюють інформацію з різних державних джерел та відкритих даних. Сьогодні популярним джерелом новин є **блоги та інформаційні канали на YouTube, Telegram-канали тощо**. Ця інформація звичайно не може бути єдиним джерелом аналізу та самостійно не може бути результатом перевірки контрагента.

Така інформація може стати передумовою для предметного пошуку та перевірки інформації на інших інформаційних ресурсах, направлення офіційних листів-запитів для підтвердження/спростування інформації з вищезазначених джерел. Наведемо приклади деяких із них.

Одним із таких ресурсів є **«Посіпаки»** (відкрита база даних помічників народних депутатів України створена на основі офіційної інформації Апарату Верховної Ради України), який дозволяє перевірити за прізвищем, ім'ям та по батькові особи чи не є засновник чи керівник потенційного контрагента помічником народного депутата.

За допомогою сайту archive.org користувачі мають змогу перевірити архівну інформацію з сайту контрагента за ті дні, в які системою здійснювалося кешування, що може бути корисним для всеохоплюючого аналізу інформації що міститься на офіційному сайті, оскільки це дає можливість побачити дані вже видалені з сайту.

[Catalogue of research databases](#) містить інформацію щодо баз даних для перевірки фізичних та юридичних осіб в різних країнах світу, що може бути корисним для пошуку інформації про потенційного контрагента, якщо відомо про його зв'язок з іноземними суб'єктами.

OCCRP ID

CATALOGUE OF RESEARCH DATABASES

Below is a collection of public data sources compiled by our researchers that are the most useful for investigative reporting.

This page information is publicly available and can be updated. If you find errors or would like to suggest more sources to add to our ever growing library, [please report them](#) or [email us](#).

Please select one of the following filters to limit the results.

- All Regions -   - All Countries -   - All Types -

Ці ресурси наведені як приклади і не офіційною рекомендацією НАЗК і не є обов'язковими під час аналізу контрагентів.

ВАРТО ВІДЗНАЧИТИ,

ЩО АНТИКОРУПЦІЙНИЙ УПОВНОВАЖЕНИЙ ПОВИНЕН ВИКОРИСТОВУВАТИ КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТІВ ТА ПЕРЕВІРЯТИ ІНФОРМАЦІЮ З ДЕКІЛЬКОХ ДЖЕРЕЛ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ БІЛЬШ ОБ'ЄКТИВНОГО ТА СИСТЕМНОГО ВИСНОВКУ. У ЦЬОМУ РОЗДІЛІ НАВЕДЕНІ ОРІЄНТОВНИЙ, АЛЕ НЕ ВИЧЕРПНИЙ ПЕРЕЛІК РЕСУРСІВ, ЯКІ МОЖУТЬ ДОПОМОГТИ АНТИКОРУПЦІЙНИМ УПОВНОВАЖЕНИМ ЗДІЙСНИТИ ПОШУК ІНФОРМАЦІЇ ПРО ПОТЕНЦІЙНОГО КОНТРАГЕНТА, ОСКІЛЬКИ У КОЖНОМУ КОНКРЕТНОМУ ВИПАДКУ МОЖУТЬ БУТИ КОРИСНИМИ ВУЗЬКОСПЕЦІАЛІЗОВАНІ САЙТИ.

Відкриті дані та системи, узагальнюють інформацію про всіх юридичних осіб та систематизують її за різними критеріями. Водночас, за наявності ресурсів організація, може розробити власні ІТ-платформи на базі існуючих для цього на ринку пропозиції, та підлаштувати систему моніторингу контрагентів із акцентом на власні вимоги та особливості закупівель.

Так, до прикладу, зробив антикорупційний уповноважений у співпраці з підрозділом внутрішньої безпеки та технічній підтримці ІТ-фахівців одного із провідних українських концернів. Про те, як впроваджена така система можна переглянути у нашій вдалій практиці.

[Вдала практика
державного концерну
"Укроборонпром"](#)

РОЗДІЛ 3.

КОРУПЦІЙНІ СХЕМИ ТА РИЗИК-ІНДИКАТОРИ

Завдяки закупівельній реформі в Україні процедури закупівлі здійснюються в електронній формі через публічну систему закупівель ProZorro, яка покликана забезпечити мінімізацію корупційних схем. Водночас недобросовісні замовники та учасники закупівель знаходять прогалини цієї системи. І хоча корупційні схеми можуть бути складними та непрозорими, при спостереженні та дослідженні у них проявляються **чіткі типові індикатори**.

У цій частині описано типові корупційні схеми на різних етапах закупівель, які можуть виникати при формальній перевірці або без проведення аналізу контрагентів. Ці приклади варто врахувати уповноваженому як при проведенні аналізу контрагентів, так і під час проведення оцінки корупційних ризиків у межах розробки антикорупційної програми організації.

Для підготовки матеріалу було використано матеріали Dozorro, «Центр Протидії Корупції», «Наші гроші», Transparency International Ukraine.

1.

ДО ОГОЛОШЕННЯ ПРО ПРОВЕДЕННЯ ТОРГІВ

1.1. ПОДІЛ ОДНОГО ПРЕДМЕТА ЗАКУПІВЛІ ДЛЯ МІНІМІЗАЦІЇ КОНКУРЕНЦІЇ

У разі, якщо очікувана вартість становить від 50 тис. грн до 200 тис. грн для закупівлі товарів і послуг (1,5 млн грн – для закупівлі робіт), замовник проводить спрощену закупівлю, або закупівлю з електронного каталогу (тільки для товарів).

Натомість **відкриті торги** є основною процедурою закупівлі. Закон України «Про публічні закупівлі» передбачає два типи відкритих торгів:

- ♦ відкриті торги (так звані «українські»), коли очікувана вартість становить 200 тис. грн і більше – для закупівлі товарів і послуг (1,5 млн грн та більше – для закупівлі робіт)
- ♦ відкриті торги з публікацією англійською мовою (так звані «європейські»), коли очікувана вартість становить 133 тис. євро і більше для закупівлі товарів і послуг, 5 150 тис. євро і більше для закупівлі робіт. У такому разі для допуску учасників до аукціону замовником проводиться попередня кваліфікація їх тендерних пропозицій.

«Європейські торги» передбачають участь у процедурі закупівлі іноземних учасників, для цього оголошення про закупівлю публікується англійською мовою. Крім того пропозиції всіх учасників на таких торгах проходять попередню оцінку, а термін подачі пропозицій вдвічі більший, що дає можливість учасникам підготувати необхідний пакет.

Для того, щоб вдвічі скоротити строк подання пропозицій, або для того, щоб учасники не проходили попередню оцінку до проведення аукціону, а також для обмеження участі іноземних компаній у тендері, замовники можуть штучно ділити тендер.

Також замовник зобов'язаний провести процедуру **відкритих «українських» торгів** при проведенні закупівлі товарів у діапазоні від 200 тисяч гривень (1,5 мільйонів гривень для робіт) до 133 тис. євро (5 150 тис. євро для робіт).

У непоодиноких випадках замовники здійснюють поділ одного виду послуг або товарів на декілька окремих закупівель, з метою «оминути» застосування відкритих торгів в цілому та/або застосування «європейських» торгів.

НАПРИКЛАД:

У грудні 2017 року замовник вирішив провести 64 тендери на закупівлю одних і тих самих запчастин. З них – 15 тендерів оголосили в один день. Очікувана вартість кожної закупівлі склала 3,6 млн грн. Загальна сума 15 тендерів, оголошених в один день склала 55 млн грн. Загальна ж сума всіх 64 сумнівних закупівель склала 234 860 544,00 грн.

Прикметно, що єдиними учасниками та переможцями всіх цих процедур стали лише 2 компанії.¹⁹

19. <https://antac.org.ua/news/ukrzaliznytsya-rozderybanyla-bilshe-55-mln-hryven-za-odyn-den-v-obhid-protsedur/>

1.2. УКЛАДАННЯ ПРЯМИХ ДОГОВОРІВ ДЛЯ УНИКНЕННЯ ТОРГІВ

Укладання **прямих договорів** є одним з проявів поділу закупівель. Закон України «Про публічні закупівлі» дозволяє замовникам проводити закупівлі вартістю до 50 тис. грн шляхом укладення прямих договорів з подальшим оприлюдненням звіту про їх укладення.

Непоодинокими бувають випадки, коли замовники, використовуючи таку опцію з метою уникнення відкритих тендерних процедур, поділяють закупівлі одних і тих самих послуг, використовуючи різні коди ДК, хоча в результаті отримують одну послугу/її частини від одного постачальника.

НАПРИКЛАД:

На початку квітня 2020 року комунальне підприємство уклало 5 прямих договорів на послуги з виготовлення металевих конструкцій з підприємцем. Їхня загальна вартість становила понад 982 000 грн.

Так, замовник закупив послуги з виготовлення арок для вазонів та металевих конструкцій, кування та пресування металу для вертикального озеленення, фарбування металевих конструкцій в парках міста і послуги з обробки металевих конструкцій. У травні у одному з парків міста було встановлено металеву конструкцію у формі серця.

Отже, замовник винахідливо поділив виконання п'яти одних і тих самих послуг, вказавши різні коди ДК 021:2015, хоча в результаті отримав цілісні конструкції. У такий спосіб йому вдалося уникнути тендерної процедури та укласти прямі договори.²⁰

20. <https://dozorro.org/blog/rozbiti-serce-na-pryami-dogovori>

1.3. НЕКОНКУРЕНТНІ ПРОЦЕДУРИ ЗАКУПІВЕЛЬ

Уповноважений має звертати увагу на вибір замовником **переговорної процедури** закупівлі – неконкурентної процедури, яка може застосовуватись як виняток відповідно до статті 13 Закону, та яка може бути джерелом корупційного ризику.

Переговорна процедура принципово відрізняється від інших процедур (відкритих торгів і конкурентного діалогу):

- ◆ під час проведення переговорної процедури закупівлі не проводиться аукціон
- ◆ участь у переговорній процедурі може брати один учасник (або декілька – запрошених учасником)
- ◆ переговорна процедура не передбачає створення та публікацію тендерної документації
- ◆ строки проведення цієї процедури є мінімальними та можуть складати 11 днів

Уповноважений має враховувати, що переговорна процедури закупівлі використовується у виняткових випадках, для застосування якої замовник повинен мати одну з передбачених законом підстав. Вичерпні підстави застосування для переговорної процедури закупівлі деталізовано у статті 40 Закону України «Про публічні закупівлі».

Найменш обґрунтованою та найбільш суперечливою підставою є відсутність конкуренції (у тому числі з технічних причин) на відповідному ринку, внаслідок чого договір про закупівлю може бути укладено лише з одним постачальником, за відсутності при цьому альтернативи.

Відсутність конкуренції обов'язково має бути обґрунтованою. Так, Закон України «Про публічні закупівлі» не визначає перелік документів, якими замовник повинен обґрунтовувати відсутність конкуренції. Водночас таким підтвердженням може бути, наприклад, посиланням на Зведений перелік суб'єктів природних монополій.

НАПРИКЛАД:

У випадку 2-х неуспішних тендерних закупівель Закон дозволяє провести переговорну процедуру з учасником, якого замовник собі обере, - за умови, що товари, роботи чи послуги матимуть технічні та якісні характеристики, аналогічні до вказаних у скасованих закупівлях. Та й сам учасник, з якими будуть проводити переговори, повинен відповідати раніше зазначеним вимогам. Така історія сталася у замовника, який двічі проводив відкриті торги на закупівлю відходів деревини. І двічі свою пропозицію подавав лише 1 учасник.

В обох випадках система автоматично скасовувала закупівлі через відсутність достатньої кількості учасників. Після цього учасник кілька разів намагався зв'язатися з керівником та уповноваженою особою замовника, аби провести переговори та укласти договір. Згодом замовник застосував переговорну процедуру та уклав договір з іншим учасником.²¹

1.4. ДИСКРИМІНАЦІЙНІ УМОВИ ТА ОБМЕЖЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ

Коли на конкурентному ринку занадто мало учасників подаються на участь у тендері або одному з учасників надто часто надають перевагу, це може свідчити про свідоме обмеження конкуренції замовником за рахунок встановлення дискримінаційних умов.

21. <https://dozorro.org/blog/yak-vibrati-pidryadnika-ta-ne-vpasti-oblichchiam-v-boloto>

Встановлення дискримінаційних умов передбачає затвердження тендерної документації, «орієнтованої» на визначеного учасника торгів, що дає замовнику змогу штучно звужити потенційне коло охочих взяти участь у тендері.

Закон України «Про публічні закупівлі» забороняє встановлювати у тендерній документації вимоги, що обмежують конкуренцію та призводять до дискримінації учасників (далі – дискримінаційні вимоги або дискримінаційні умови).

Що є дискримінаційними умовами?

Це ті умови, за якими замовник встановлює такі вимоги до учасника торгів або до предмета закупівлі, які є надмірними або занадто деталізованими у порівнянні з вимогами, які звичайно висуваються та вважаються об'єктивно необхідними для успішного виконання договору про закупівлю.

Шляхом включення до тендерної документації дискримінаційних умов замовник (навмисно або ні) необґрунтовано звужує коло потенційних учасників закупівель, перешкоджаючи певним постачальникам, які спроможні виконати умови договору.

Виявлення дискримінаційних умов можливе за результатами аналізу ринку та вивчення того, наскільки заявлені замовником в тендерній документації характеристики товару, роботи чи послуги є специфічними чи спеціальними у порівнянні з іншими.

НАПРИКЛАД:

У лютому 2019 року замовник за переговорною процедурою провів відкриті торги на закупівлю питної бутильованої води на майже 11 мільйонів грн. Участь у закупівлі взяли лише два учасники: ПрАТ та ТОВ.

В оголошенні про закупівлі містяться дискримінаційні вимоги. Так, Замовник вимагає від компанії-постачальника зобов'язання доставити 3 400 000 літрів питної бутильованої води на територію замовника у м. Київ, а згодом за власний кошт здійснити доставку у різні регіони України.

При цьому, у м. Київ мало залишитися лише 50 000 літрів води. Дискримінаційний характер такої вимоги полягає у тому, що таку поставку економічно вигідно виконувати лише компаніям, розташованим безпосередньо у Києві.²²

1.5. СТРОКИ РОЗМІЩЕННЯ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Статтею 10 Закону України «Про публічні закупівлі» встановлено строки оприлюднення тендерної документації, яких замовник має дотримуватися.

Окрім дотримання формальних вимог щодо строків оприлюднення тендерної документації, замовник має оголошувати торги та призначати кінцевий строк подання тендерних документацій так, щоб потенційний постачальник мав змогу зібрати визначені в тендерних умовах документи (сертифікати якості та відповідності тощо).

22. <https://ukr.aw/case/dobyvajemosya-skasuvannya-zakupivli-vijskovoyu-chastynoyu-natshvardiji-pytnoji-vody/>

2.

ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ ТЕНДЕРНИХ ПРОПОЗИЦІЙ

2.1. НАЯВНІСТЬ ПІДСТАВ ДЛЯ ВІДМОВИ В УЧАСТІ У ПРОЦЕДУРІ ЗАКУПІВЛІ

Замовник має перевірити відсутність підстав для відмови в участі у процедурі закупівлі, які передбачені статтею 17 Закону України «Про публічні закупівлі». У непоодиноких випадках замовник недостатньо повно перевіряє відсутність таких підстав, що обґрунтовує важливість проведення аналізу потенційного контрагента Уповноваженим.

НАПРИКЛАД:

У травні 2018 року замовником організовано тендер на закупівлю «спорядження для виконання робіт на висоті». Переможцем торгів стало ТОВ_1 із пропозицією 178 072,00 грн. Однак тендерна пропозиція цієї компанії мала бути відхилена замовником.

Зокрема, рішенням АМКУ від 27.04.2018 ТОВ_1 було притягнуто до відповідальності за антиконкурентні дії під час участі в тендерах та оштрафовано на 23 940 грн.

Тобто ця компанія не мала права брати участь у закупівлях протягом наступних трьох років – до квітня 2021. В свою чергу, компанія-переможець подала довідку, у якій «забула» зазначити, що притягувалася до відповідальності за вчинення антиконкурентних дій.²³

23. <https://ukr.aw/case/dobryvajemosya-skasuvannya-tenderu-filiji-ukrzeliznytsi-u-yakomu-peremohla-kompaniya-z-chornoho-spysku-amku/>

2.2. ВИБІРКОВИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ТЕНДЕРНОЇ ПРОПОЗИЦІЇ

Статтею 31 Закону України «Про публічні закупівлі» передбачено виключний перелік підстав для відхилення учасника. Відхилення учасника за іншими підставами, ніж ті, що встановлені в статті, є незаконним. Замовник має чітко аргументувати підстави для відхилення з посиланням на пункти тендерної документації, яким не відповідає пропозиція.

На противагу зазначеному, замовник при однакових порушеннях, недоліках тендерної документації учасників тендеру по-різному може оцінити їх: відхилити одних, в той час як інших, з такими ж порушенням, визнає переможцями.

Так, зокрема, на неправомірність відхилення пропозиції можуть вказати такі обставини:

- ♦ відхилення обґрунтовано несуттєвими, технічними недоліками у пропозиції (несуттєвими слід вважати помилки, що пов'язані з оформленням тендерної пропозиції та не впливають на її зміст, а саме технічні помилки та описки)
- ♦ відхилення обґрунтовано невідповідністю вимозі, яка не передбачена кваліфікаційними критеріями та вимогами, які замовник висуває до учасників
- ♦ відхилення обґрунтовано невідповідністю вимогам тендерної документації, але Антимонопольний комітет України вже неодноразово визнавав протиправним відхилення саме з таких причин, і зобов'язував замовника повернути учасника на торги

НАПРИКЛАД:

У травні 2018 року замовник організував тендер на капітальний ремонт парку. Переможцем торгів стало ТОВ_1, з яким було укладено договір на 6,59 млн грн.

Окрім переможця, у торгах взяли участь ще три компанії: ТОВ_2, ТОВ_3 та ТОВ_4. Пропозиції двох з них були на 300 тисяч грн дешевшими від пропозиції переможця.

Проте їхні пропозиції замовником були відхилені через «невідповідний» формат документів, як вимагалось, та відсутність кількох довідок (про прострочену кредитну заборгованість та неналежно оформлену довідку про працівників).

Компанія-переможець зробила такі ж помилки, зокрема завантажила деякі документи в «невідповідному» форматі, що вимагався сіл'радою, і не надала дипломів заступника директора та ще восьми працівників. Попри це, тендерну пропозицію ТОВ_1 не було відхилено і, більше того, його обрали переможцем.²⁴

2.3. НЕПОВІДОМЛЕННЯ УЧАСНИКА ПРО НЕВІДПОВІДНІСТЬ ПРОПОЗИЦІЇ

Якщо замовником під час розгляду тендерної пропозиції учасника виявлено невідповідності в інформації та/або документах, що подані учасником у тендерній пропозиції та/або подання яких вимагається тендерною документацією, він розміщує у строк, який не може бути меншим ніж два робочі дні до закінчення строку розгляду тендерних пропозицій, повідомлення з вимогою про усунення таких невідповідностей в електронній системі закупівель.

24. <https://ukr.aw/case/dobylsya-perevirky-tenderu-na-remont-parku-nebesnoji-sotni-na-yakomu-vykynuly-deshevshi-propozytisiji/>

Враховуючи викладене, потрібно звернути ретельну увагу на те, чи по відношенню до всіх учасників замовник дотримався норм закону.

Інформація, яка має міститись у повідомленні, та випадки у яких замовник має повідомляти учасника деталізовані у статті 29 Закону України «Про публічні закупівлі».

НАПРИКЛАД:

Замовник оголосив «відкриті торги» за предметом закупівлі ДК 021:2015- 32550000-3 – «телефонне обладнання». Однак тендерна пропозиція одного із учасників була відхилена. У рішенні про відхилення тендерної пропозиції учасника, відображеному в протоколі розгляду цієї пропозиції, замовник наголосив, що за результатом розгляду пропозиції учасника встановлено, зокрема, такі порушення, які не можуть бути виправлені учасниками закупівлі відповідно до статті 29 Закону України «Про публічні закупівлі», тобто частиною 16 статті 29.

У зв'язку з цим учасник звернувся зі скаргою в якій зазначив, що виправлення невідповідностей у цій частині і передбачено цією нормою. Таким чином замовник порушив зазначену норму Закону України «Про публічні закупівлі» та позбавив учасника права виправити невідповідності, які наявні, на думку замовника, та висвітлені в його рішенні про відхилення. Колегія погодилась із зазначеним твердженням учасника. У Рішенні Колегія наголошує, що відповідно до інформації, оприлюдненої на вебпорталі Уповноваженого органу, замовник не розмістив повідомлення з вимогою про усунення зазначених невідповідностей. Не розмістивши у строк, який не може бути меншим ніж два робочих дні до закінчення строку розгляду тендерних пропозицій, повідомлення з вимогою про усунення таких невідповідностей в електронній системі закупівель, замовник порушив вимоги статті 29 Закону.²⁵

25. <https://goszakupka.com.ua/pitannya-praktiki-zastosuvannya-deyakih-norm-zakonu-ukra%D1%97ni-pro-publichni-zakupivli/>

3.

ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ АУКЦІОНУ

3.1. СТВОРЕННЯ ІЛЮЗІЇ КОНКУРЕНЦІЇ – ВИКОРИСТАННЯ «СПАРИНГ-ПАРТНЕРІВ» (ТЕХНІЧНИХ УЧАСНИКІВ)

Учасники тендеру домовляються між собою, визначають, хто має бути переможцем, а хто просто бере участь у конкурсі у ролі спаринг-партнера.

До ознак створення ілюзії конкуренції слід відносити:

- ◆ учасники не торгуються між собою
- ◆ учасники завантажують документи з однієї IP-адреси
- ◆ тендерна документація учасників містить однакові помилки, недоліки друку та сканування (плями, риси, що свідчить про використання єдиного пристрою для друку)
- ◆ учасники подають ідентичні довідки, хоча замовник вимагав їх у довільній формі
- ◆ однаковий телефон, місцезнаходження учасників, однакові працівники вказані в поданих довідках про робітників
- ◆ однаковий час завантаження тендерної документації або різниця в декілька хвилин

НАПРИКЛАД:

На закупівлі лабораторно-діагностичних наборів та реактивів, яку проводила медична установа, виявлено змову між підприємцями. Зустрічаються учасниці на закупівлях не вперше. Впродовж 2018-2020 років, за даними системи Clarity-project, вони конкурували на торгах 4 рази.

На закупівлі установи обидві підприємці припустилися низки порушень: вказали у своїх пропозиціях спільну електронну адресу, надали ідентичні відгуки про виконання аналогічних договорів, до того ж від різних замовників з різних областей України.²⁶

3.2. ПЕРЕМОГА ПОВ'ЯЗАНИХ КОМПАНІЙ

Узагальнення практики Антимонопольного комітету України дає змогу виділити умови, за яких компанію можна визнати пов'язаною особою з іншими учасниками процедури закупівлі²⁷:

- ◆ один з учасників процедури закупівлі здійснює контроль над іншим учасником процедури закупівлі або контролюється таким учасником процедури закупівлі, або перебуває під спільним контролем з таким учасником процедури закупівлі
- ◆ службова (посадова) особа учасника процедури закупівлі, уповноважена здійснювати від імені учасника процедури закупівлі юридичні дії, спрямовані на встановлення, зміну або зупинення цивільно-правових відносин, та члени сім'ї такої службової (посадової) особи, пов'язана відносинами контролю та має вирішальний вплив на іншого учасника процедури закупівлі

26. <https://dozorro.org/blog/vigidna-zhinocha-druzhba>

27. <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document;jsessionid=C4C7F5E253CB9559F3639C686DE5D58C.app1?id=147762&schema=main>

- ◆ можливість одного учасника здійснювати вирішальний вплив на господарську діяльність іншого учасника процедури закупівлі безпосередньо або через більшу кількість пов'язаних фізичних чи юридичних осіб, що здійснюється, зокрема, шляхом реалізації права володіння або користування всіма активами чи їх значною часткою, права вирішального впливу на формування складу, результати голосування, а також вчинення правочинів, що надають можливість визначати умови господарської діяльності, надавати обов'язкові до виконання вказівки або виконувати функції органу управління учасника процедури закупівлі, або володіння часткою (паєм, пакетом акцій), що становить не менше ніж 25 відсотків статутного капіталу учасника процедури закупівлі

Перевірка та відхилення пропозицій пов'язаних компаній –

це відповідальність замовника. Стаття 17 закону «Про публічні закупівлі» закріплює за замовником право захистити свої інтереси та відхилити пропозиції пов'язаних осіб.

НАПРИКЛАД:

У квітні 2020 року комунальне некомерційне підприємство організувало тендер на закупівлю хліба очікуваною вартістю 240 000,00 грн. Участь у закупівлі взяло ТОВ_1 та ТОВ_2. Перемогло ТОВ_2, з яким Замовником укладено договір на 233 418,00 грн. Так, протягом електронного аукціону жоден із вказаних учасників не понижував своїх цінових пропозицій.

Обидва учасники завантажили до ProZorro практично одночасно свої тендерні пропозиції. Окрім того, за даними Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, єдиними засновниками обох учасників-конкурентів є ТОВ_3 та ТОВ_4, а кінцевим бенефіціарним власником обох учасників є одна фізична особа.²⁸

28. <https://ukr.aw/case/oskarzhujemo-tender-yakij-rozihraly-kompaniji-odnijeji-lyudyny/>

3.3. ПЕРЕМОГА ФІКТИВНИХ КОМПАНІЙ

Зазвичай у таких компаніях немає у штаті працівників, відсутнє обладнання, вони зареєстровані за адресою масової реєстрації, інколи навіть фігурують у кримінальних провадженнях, пов'язаних з тіньовим сектором економіки. Допуск фіктивних компаній до процедур є можливим, зокрема, внаслідок дій замовника, який спеціально встановлює низькі вимоги щодо підтвердження досвіду виконання аналогічних договорів, до наявності кваліфікованих працівників або необхідної матеріально-технічної бази.

НАПРИКЛАД:

Службові особи замовника на підставі проведеного тендеру уклали договір з ТОВ_1, підприємством, яке перший раз бере участь у відкритих торгах, було засноване за чотири місяці до початку тендеру і в якого відсутні власні потужності та засоби (матеріально-технічна база та необхідна будівельна техніка) на проведення ремонту автомобільної дороги. Вартість робіт складала понад 30 млн. грн., а строк надання послуги – 2 місяці.²⁹

3.4. ВІДХИЛЕННЯ ПРОПОЗИЦІЇ ПЕРЕМОЖЦЯ АУКЦІОНУ З НЕПРАВОМІРНИХ ПІДСТАВ

Замовник має право відхилити переможця аукціону вже після проведення торгів, тільки згідно з визначеними Законом України «Про публічні закупівлі» підстав. Тож Уповноваженому потрібно ретельно перевірити, чи правомірно була відхилена переможна пропозиція, бо замовник може це зробити з мотивів допомоги підприємству, яке не отримало перемоги в аукціоні.

29. <https://zp-fakty.net.ua/ru/politics/chisti-firmi-i-fiktivni-ugodi-na-shcho-ydut-zaporizki-pidprimci-abi-vigravati-milyonni-tenderi>

НАПРИКЛАД:

Замовником були прийняті необґрунтовані та безпідставні рішення про дискваліфікацію переможця торгів – ТОВ_1 та відхилення пропозиції іншого учасника торгів – ТОВ_2. При цьому було укладено договір з ТОВ_3, пропозиція якого була найменш економічно вигідною.³⁰

3.5. «НЕДОБРОЧЕСНІ» СУБПІДРЯДНИКИ

Інколи у процедурі закупівлі може брати участь суб'єкт з «чистою репутацією», проте у якості субпідрядника для виконання договору може бути залучена компанія, яка має корупційну історію. Це зумовлює важливість проведення перевірки суб'єктів, яких потенційний контрагент планує залучити у якості субпідрядника.

Якщо учасник закупівлі має намір залучити спроможності інших суб'єктів господарювання як субпідрядників/співвиконавців в обсязі не менше ніж 20% від вартості договору про закупівлю, потрібно здійснити їх перевірку за тими же критеріями, як і учасника закупівель відповідно до статті 17 Закону України «Про публічні закупівлі».

3.6. ВІДМІНА ЗАКУПІВЛІ У ЗВ'ЯЗКУ З ВІДСУТНІСТЮ ПОДАЛЬШОЇ ПОТРЕБИ В ЗАКУПІВЛІ ТОВАРІВ, РОБІТ І ПОСЛУГ

Відповідно до вимог Закону України «Про публічні закупівлі» замовник має можливість відмінити тендер у зв'язку з відсутністю подальшої потреби в закупівлі товарів, робіт чи послуг. Однак Уповноваженому варто перевірити, чи не було потім оголошено аналогічний тендер для обрання «потрібного» переможця.

30. <http://reyestr.court.gov.ua/Review/85617578>

НАПРИКЛАД:

Наприкінці березня 2020 року замовник за процедурою відкритих торгів спробував провести тендери на ремонт вулиці_1 з очікуваною вартістю 11,68 млн грн та вулиці_2 – за 2,54 млн грн.

Велика кількість учасників та, як наслідок, конкуренція на цих торгах призвела до зниження початкових пропозицій, а приватне підприємство виграло аукціони з цінами на 20% нижче від очікуваної вартості. Але після тижня роздумів замовник вирішив відмінити обидва тендери, обумовлюючи це тим, що нині в цьому ремонті відпала потреба у зв'язку з надзвичайним станом на території країни.

Однак на початку квітня замовник підписав два договори на ремонт цих вулиць загальною вартістю 2,22 млн грн з іншим підприємством, яке не змогло перемогти на відкритих торгах.³¹

31. <http://nashigroshi.org/2020/04/20/sil-rada-zlyla-onuru-2-mil-yony-pislia-toho-iak-vidminy/la-torhy-de-onur-prohrav-deshevshomu-konkurentu/>

ДОДАТОК 1.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ АНТИКОРУПЦІЙНОГО УПОВНОВАЖЕНОГО ПІД ЧАС ПЕРЕВІРКИ КОНТРАГЕНТІВ ЗА РІЗНИМИ ВИДАМИ ЗАКУПІВЕЛЬНИХ ПРОЦЕДУР

№	Вид закупівлі	Пороги	Етапи закупівлі та їх терміни	Документ, що укладається та терміни	Перевірка антикорупційним уповноваженим
1	Звіт про договір про закупівлю (Неконкурентна процедура закупівлі)	Від 0 грн до 50 тис. грн (до 49 999,99 грн)	Процедура закупівлі відбувається поза системою Prozorro. Основна інформація про проведену закупівлю обов'язковою публікується в системі у формі звіту (3 р.д.)	Договір укладається відразу	Під час проведення неконкурентних процедур закупівель антикорупційний уповноважений має: 1) Здійснити аналіз визначеного контрагента. За результатами такого аналізу підготувати довідку за описаним в цій Настанові алгоритмом та індикаторами до укладення договору. 2) До підписання договору здійснити аналіз його змісту та умов. <i>У разі наявності інформації, яка створює сумніви щодо доброчесності контрагента, він може запропонувати внести антикорупційне застереження. Також в організації може бути типова форма договору, яка вже містить такі застереження.</i>

№	Вид закупівлі	Пороги	Етапи закупівлі та їх терміни	Документ, що укладається та терміни	Перевірка антикорупційним уповноваженим
2	Prozorro Market (Конкурентна процедура)	Від 0 грн до 50 тис. грн (до 49 999,99 грн)	1) Створюється план закупівлі, який оприлюднюється протягом 5 р.д. з моменту затвердження плану або змін до нього. 2) Оголошується запит ціни пропозицій. У запиті обов'язково мають бути зазначені: - Найменування товару; - Кількість; - Строк поставки; - Місце поставки; - Умови оплати; - Кінцевий строк подання пропозицій (не менше ніж 2 р.д. з дня оприлюднення на майданчику) 3) Після того, як всі учасники подадуть свої пропозиції, система автоматично визначає переможця, а той має підтвердити намір укласти договір. 4) Укладену угоду необхідно оприлюднити не пізніше, ніж через 3 р.д. з дати укладання.	Договір укладається з визначеним системою переможцем – не пізніше, ніж через 10 к.д. з моменту підтвердження наміру укласти угоду.	Результатом аналізу змісту договору має бути візування антикорупційним уповноваженим договором. У разі наявності заперечень щодо умов договору, антикорупційний може завізувати договір із зазначенням обґрунтування своєї позиції. Під час проведення конкурентних процедур закупівель антикорупційний уповноважений має: 1) Проаналізувати умови закупівель: - відповідність річному плану закупівель; • потребам організації або тих, які не відповідають її діяльності; • відсутність конфлікту інтересів серед потенційних кандидатів; • відкритість та прозорість умов до контрагента (щоб забезпечити чи виявити корупційну схему чи змову учасників та/або замовника).

№	Вид закупівлі	Пороги	Етапи закупівлі та їх терміни	Документ, що укладається та терміни	Перевірка антикорупційним уповноваженим
3	Спрощена закупівля (Конкурентна процедура)	Від 50 тис.грн. до 200 тис грн. (до 199 999,99 грн) крім випадків передбачених у ч. 7 ст. 3 Закону	1) Оголошення про проведення спрощеної закупівлі та проект договору про закупівлю (оприлюднюється не пізніше ніж за 6 р.д. до кінцевого строку подання пропозицій) 2) Аукціон проводиться у системі якщо учасників 2 і більше, якщо учасник один – відкриття пропозиції. 3) Перевірка учасників аукціону проводиться протягом 5 р.д. 4) Повідомлення про намір укласти договір про закупівлю - протягом 1 к. д. з дня прийняття рішення про визначення переможця спрощеної закупівлі 5) Інформація про відхилення пропозиції учасника - протягом 1 к. дн. з дня прийняття рішення про відхилення.	1) Договір укладається не пізніше 20 робочих днів (можна укласти на наступний день після повідомлення про намір укласти договір про закупівлю). Протягом 3 р.д. з дня його укладення він має бути оприлюднений 2) Повідомлення про внесення змін до договору про закупівлю та зміни до договору у випадках, передбачених частиною 5 статті 41 Закону № 144 - Протягом 3 р. дн. з дня внесення змін. 3) Звіт про виконання договору про закупівлю - протягом 20 р. дн. з дня закінчення строку дії договору про закупівлю або його виконання сторонами, або його розірвання.	У разі виникнення можливої змови або іншої корупційної схеми/фактів можливого порушення антикорупційний уповноважений має доповісти керівнику органу. 2) За результатами попередньої перевірки потенційних контрагентів антикорупційний уповноважений надає уповноваженому із закупівель та керівнику організації інформацію із обґрунтуванням виявлених ризиків щодо конкретної процедури.

№	Вид закупівлі	Пороги	Етапи закупівлі та їх терміни	Документ, що укладається та терміни	Перевірка антикорупційним уповноваженим
4	Відкриті торги (Конкурентна процедура)	Від 200 тис. грн. до 133 тис. євро.	1) Оголошення про проведення процедури закупівлі, тендерна документація оприлюднюється не пізніше ніж за 15 к.д. до кінцевого строку подання тендерних пропозицій. 2) Аукціон після якого ЕСЗ формує та оприлюднює автоматично протокол розкриття тендерних пропозицій 3) Протокол розгляду тендерних пропозицій - протягом 1 к.д. з дня його затвердження. 4) Інформація про відхилення тендерної пропозиції учасника – протягом 1 к.д. з дня прийняття рішення про відхилення. 5) Повідомлення про намір укласти договір про закупівлю - протягом 1 к.д. з дня прийняття рішення про визначення переможця процедури закупівлі	1) Договір укладається не раніше ніж через 10 к.д. після повідомлення про намір укласти договір про закупівлю, але не пізніше ніж 20 к.д. 2) Договір про закупівлю та всі додатки до нього - Протягом 3 р. дн. з дня його укладення. 3) Повідомлення про внесення змін до договору про закупівлю та зміни до договору у випадках, передбачених частиною 5 статті 41 Закону - Протягом 3 р. дн. з дня внесення змін. 4) Звіт про виконання договору про закупівлю - протягом 20 р. дн. з дня закінчення строку дії договору про закупівлю або його виконання сторонами, або його розірвання	3) Після визначення переможця закупівлі, підготувати довідку за описаним в цій Настанові алгоритмом та індикаторами до укладення договору.

№	Вид закупівлі	Пороги	Етапи закупівлі та їх терміни	Документ, що укладається та терміни	Перевірка антикорупційним уповноваженим
5	Відкриті торги з публікацією англ. мовою (Конкурентна процедура)	Від 133 тис. євро, або робіт від 5 млн. 150 тис. євро	1) Оголошення про проведення процедури закупівлі, тендерна документація оприлюднюється Не пізніше ніж за 30 к.д. до кінцевого строку подання тендерних пропозицій. 2) Прекваліфікація (макс. 20 р.д.) розглядаються всі пропозиції, оцінюється відповідність постачальників усім вимогам тендерної документації та обирається:допустити до аукціону учасника чи відхилити пропозицію. 3) Період прекваліфікації (період оскарження) – не менше 5 р.д. до початку аукціону.4. Після проведення аукціону система формує повідомлення про намір укласти договір	1) Договір укладається не раніше ніж через 10 к.д. після повідомлення про намір укласти договір про закупівлю, але не пізніше, ніж 20 к.д. 2) Договір про закупівлю та всі додатки до нього - Протягом 3 р. дн. з дня його укладення. 3) Повідомлення про внесення змін до договору про закупівлю та зміни до договору у випадках, передбачених частиною 5 статті 41 Закону - Протягом 3 р. дн. з дня внесення змін. 4) Звіт про виконання договору про закупівлю - протягом 20 р. дн. з дня закінчення строку дії договору про закупівлю або його виконання сторонами, або його розірвання	Так, під час аналізу антикорупційний уповноважений має перевірити наявність документів, які підтверджують добросовісність контрагента. Ці офіційні документи мають бути проаналізовані у системі разом з іншими неофіційними джерелами, які можуть містити інформацію щодо корупційного “сліду” контрагента, свідчити про його добросовісну репутацію тощо. У випадку непідтвердження переможцем його статусу, здійснити аналіз наступного кандидата (за наявності).

№	Вид закупівлі	Пороги	Етапи закупівлі та їх терміни	Документ, що укладається та терміни	Перевірка антикорупційним уповноваженим
6	Переговор на процедура закупівлі (Неконкурентна процедура закупівлі)	Як виняток відповідно до ст.13 Закону та є неконкурентною процедурою. Умови застосування переговорної процедури закупівлі визначені статтею 40 Закону	1) Рішення Уповноваженої особи про застосування переговорної процедури (не оприлюднюється) 2) Переговори з Постачальником/ Постачальникам, між ними визначається вартість договору, відповідність Постачальника/ Постачальників кваліфікаційним критеріям, а товару - технічним вимогам тощо. За результатами проведених переговорів Замовник приймає рішення про намір укласти договір (оформлює його знову ж таки протоколом).	Договір укладається не раніше, ніж через 10 к.д* з дня оприлюднення повідомлення про намір укласти договір. *Виключення! Переговорна процедура скорочена Договір про закупівлю може бути укладений за скороченою процедурою, тобто не раніше, ніж через 5 р.д. з дня оприлюднення повідомлення про намір укласти договір, якщо: застосування переговорної процедури закупівлі з підстав, визначених п.3 ч.2 ст.40, а також у разі закупівлі нафти, нафтопродуктів сирих, електричної енергії, послуг з її передання та розподілу, централізованого постачання теплової енергії, централізованого постачання гарячої води, послуг з	4) Антикорупційний уповноважений має здійснити аналіз його змісту та умов.

* Під час здійснення закупівельної діяльності терміни рахуються з наступного дня (відповідно календарного/робочого)

№	Вид закупівлі	Пороги	Етапи закупівлі та їх терміни	Документ, що укладається та терміни	Перевірка антикорупційним уповноваженим
				централізованого опалення, телекомунікаційних послуг, у тому числі з трансляції радіо- та телесигналів, послуг з централізованого водопостачання та/або водовідведення та послуг з перевезення залізничним транспортом загального користування) з дня оприлюднення в електронній системі закупівель повідомлення про намір укласти договір про закупівлю.	У разі наявності сумнівів щодо контрагента він може запропонувати внести антикорупційне застереження. Результатом аналізу змісту договору має бути візування антикорупційним уповноваженим договором. У разі наявності заперечень щодо умов договору, антикорупційний може завізувати договір із зазначенням обґрунтування своєї позиції.

ДОДАТОК 2.

ДОВІДКА ПРО ПЕРЕВІРКУ КОНТРАГЕНТА*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО КОНТРАГЕНТА

Назва організації: _____

Організаційно-правова форма: _____

Форма власності: _____

Код ЄДРПОУ: _____

Дата реєстрації: _____

Власник організації: _____

ТЕНДЕР, НА ЯКИЙ ПОДАВСЯ КОНТРАГЕНТ: _____

ПІДСТАВИ ПЕРЕВІРКИ: _____

ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ: _____

перелік внутрішніх документів, відкритих державних реєстрів, інформаційно-аналітичних баз даних, інформація зі ЗМІ та інших інформаційних джерел, які використані для перевірки

НАЯВНІСТЬ ПРИЧИН ДЛЯ ВІДМОВИ КОНТРАГЕНТУ ³¹ _____

*Це зразок форми довідки за результатами перевірки контрагента. Вона є рекомендованою, ви можете вносити зміни у її структуру, в залежності від: особливостей закупівлі, контрагента, якого перевіряєте, правил документообігу вашої організації

31. За переліком підстав відмови, наведеним у п. 2.2.

ОСНОВНА ЧАСТИНА:

Об'єкт дослідження	Наявна інформація	Виявлений ризик ³²	Тип ризику (корупційний, фінансовий, політичний, репутаційний)
Адреса реєстрації організації (місцезнаходження)	<i>Наведена реєстраційна адреса відсутня та/або за цією адресою зареєстровано декілька організацій</i>		
Відповідність кваліфікаційним критеріям	<i>За наявності: інформація за результатами верифікації досвіду, перевірки ліцензій тощо</i>		
Історія	<i>За наявності: наявна інформація про попереднє співробітництво організації з потенційним контрагентом; інші партнери, історія співпраці, в тому числі з недоброчесними організаціями</i>		
Перебування компанії та/або посадових осіб (керівництва), бенефіціарів у санкційних списках	<i>За наявності: інформація про вище керівництво компанії та/або посадових осіб, які перебувають у санкційних списках</i>		
Судові рішення	<i>За наявності: інформація про судові рішення, зокрема і справи корупційного характеру</i>		
Система антикорупційного менеджменту організації	<i>Інформація про здійснення оцінки корупційних ризиків та розробка заходів із їх мінімізації та усунення. Наявність каналів для повідомлення про корупційні правопорушення. Наявна інформація про структурний підрозділ, що відповідає за реалізацію цих заходів.</i>		

32. За "Червоними прапорцями" п. 2.3. Настанови

Об'єкт дослідження	Наявна інформація	Виявлений ризик ³²	Тип ризику (корупційний, фінансовий, політичний, репутаційний)
Антикорупційні політики та/або етики, добросовісності	<i>За наявності: кодекси етики, механізми заохочення до повідомлення про корупцію тощо.</i>		
Конфлікт інтересів, політична неупередженість, лобіювання інтересів	<i>За наявності: інформація щодо зв'язків з посадовими особами (їх близькими особами), політичними партіями, неурядовими зацікавленими організаціями тощо. Здійснення недобросовісного впливу через близьких осіб, використання зв'язків для задоволення власних приватних інтересів.</i>		

ВИСНОВКИ:

- ◆ УЗАГАЛЬНЕНІ РЕЗУЛЬТАТИ АНТИКОРУПЦІЙНОГО АНАЛІЗУ КОНТРАГЕНТА
- ◆ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ ТА/АБО РЕКОМЕНДАЦІЇ, ВИСНОВКИ ДЛЯ КЕРІВНИКА ЩОДО СПІВПРАЦІ З КОНТРАГЕНТОМ

**НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО
З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ
КОРУПЦІЇ**

Настанова щодо здійснення уповноваженим аналізу контрагентів у публічних закупівлях, - Київ, Департамент запобігання та виявлення корупції Національного агентства з питань запобігання корупції, 2022, - 107 с.

КОЛЕКТИВ АВТОРІВ:

Сергій ДЕРКАЧ, Світлана ЛУЦЮК, Катерина ДАЦКО, Анна ФЕДОРЕНКО, Дар'я СОФІНА, Ксенія ІВАНОВА, Юлія ЛОМЖЕЦЬ

Дизайн: Катерина ПЕТРУСЬ